

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

В.В. Дергачова, О. М. Згуровський, І.М. Манаєнко

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ: ПРАКТИКУМ

*Рекомендовано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
як навчальний посібник
для студентів галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво»
напряму підготовки 6.030503 «Міжнародна економіка»*

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2018

Рецензенти: *Чужиков В. І., д.е.н., проф.,*
Ляшенко О. М., д.е.н., проф.

Відповідальний
редактор: *Гавриш О.А., д.т.н., проф.*

Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
(протокол № 9 від 24.05.2018 р.)
за поданням Вченої ради факультету менеджменту та маркетингу
(протокол № 9 від 23.04.2018 р.)

Електронне мережне навчальне видання

Дергачова Вікторія Вікторівна, д.е.н., проф.
Згуровський Олександр Михайлович, к.е.н.
Манаєнко Ірина Миколаївна, к.е.н.

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ: ПРАКТИКУМ

Міжнародні економічні відносини: практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напряму підготовки 6.030503 «Міжнародна економіка» / В.В. Дергачова, О. М. Згуровський, І.М. Манаєнко; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 832 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 80 с.

© В.В. Дергачова, О.М. Згуровський, І.М. Манаєнко, 2018
© КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Тема 1. СВІТОВЕ ГОСПОДРАСТВО ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО РОЗВИТКУ	5
Питання для обговорення	5
Практичні завдання	5
Тестові завдання	5
Тема 2. СТРУКТУРА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	12
Питання для обговорення	12
Практичні завдання	12
Тестові завдання	16
Тема 3. ЕВОЛЮЦІЙНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН	19
Питання для обговорення	19
Практичні завдання	19
Тестові завдання	26
Тема 4. ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ ТА ПОСЛУГАМИ В МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ	29
Питання для обговорення	29
Практичні завдання	30
Тестові завдання	35
Тема 5. МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРАЦІ	39
Питання для обговорення	39
Практичні завдання	40
Тестові завдання	44
Тема 6. СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА І МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ	47
Питання для обговорення	47
Практичні завдання	47
Тестові завдання	53
Тема 7. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ	57
Питання для обговорення	57
Практичні завдання	58
Тестові завдання	59
ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	63
СЛОВНИК ТЕРМІНІВ	64
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	77
НАУКОВІ ПРАЦІ АВТОРІВ	79

ВСТУП

Однією з особливостей функціонування світового господарства другої половини 20 століття є інтенсивний розвиток міжнародних економічних відносин. Відбувається поширення та поглиблення економічних зв'язків між країнами, групами країн, економічними угрупованнями, окремими фірмами та організаціями. Ці процеси можна спостерігати у поглибленні міжнародного поділу праці, інтернаціоналізації господарського життя, підвищенні відкритості національних економік, в їх взаємодоповненні, переплетенні та зближенні, розвитку та закріпленні регіональних структур. Особлива увага приділяється саме практичному застосуванню набутих навичок при вивченні дисципліни «Міжнародні економічні відносини» – розв'язуванню задач та ситуаційних вправ, обробці статистичної інформації макроекономічного характеру.

Предмет навчальної дисципліни: система організаційно-економічних взаємовідносин суб'єктів господарювання в процесі реалізації та розвитку міжнародної економічної діяльності.

Метою навчальної дисципліни є формування системи знань з міжнародних економічних відносин, умов, форм, методів і основного інструментарію міжнародної економічної діяльності, також набуття студентами широких знань про соціально-економічні проблеми світового господарства, про закономірності розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, вивчення теоретичних основ світової економіки, специфіки формування, особливостей та тенденцій сучасного її розвитку.

Після засвоєння кредитного модуля та використовуючи представлений навчальний посібник студенти зможуть продемонструвати такі результати навчання:

знання :

- економічних законів та категорій, що пов'язані з міжнародною економічною діяльністю країн, підприємств чи окремих суб'єктів господарювання;
- основних ознак сучасної ринкової економіки та особливості диференціації держав залежно від їх рівнів розвитку;
- сучасного стану української економіки в контексті міжнародної торгівлі, міжнародної економічної інтеграції та взаємодії із міжнародними валютно-фінансовими організаціями.

уміння:

- визначення сутності й тенденцій інтернаціональної економіки;
- дослідження форм, методів, суб'єктів і рівнів міжнародної

економічної діяльності, принципів і середовища її розвитку, практики здійснення і механізмів регулювання;

- оцінювання світогосподарських явищ і процесів у контексті національних інтересів України.

досвід:

- розуміти сутність міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин, їх значення та еволюцію, чинники і рівні розвитку, особливості дії законів і принципів;

- засвоїти понятійний апарат, що застосовується в світовій господарській практиці;

- знати про роль та значення окремих країн і регіонів у міжнародній економіці, особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних економічних організацій;

- уміти творчо аналізувати стан сучасної системи світового господарства та місце України в ній;

- визначити проблеми й тенденції розвитку міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин.

Авторський колектив висловлює вдячність відповідальному редактору та рецензентам.

Тема 1. СВІТОВЕ ГОСПОДРАСТВО ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО РОЗВИТКУ

Питання для обговорення

1. Розкрити сутність світового господарства у вузькому та розширеному змісті.
2. Чим відрізняється поняття «світове господарство» від поняття «міжнародні економічні відносини»?
3. У яких формах реалізуються міжнародні економічні відносини? Охарактеризуйте їх.
4. Поясніть роль ресурсів в організації виробництва.
5. Охарактеризуйте різні види ресурсів.
6. Встановіть відповідність між видом ресурсів, його ціною та фактором виробництва.
7. Наведіть класифікаційні ознаки поділу факторів виробництва.
8. Наведіть приклад факторів виробництва за походженням та ступенем спеціалізації.
9. Поясніть основні передумови розвитку міжнародних економічних відносин.
10. Перелічіть основні фактори, що стимулюють розвиток міжнародних економічних відносин.
11. Зазначте вагомі передумови для розвитку міжнародному поділу праці в різних галузях і держав в цілому.
12. Приведіть декілька варіантів трактування поняття «міжнародний поділ праці» різними науковцями.
13. Охарактеризуйте типи міжнародного поділу праці.
14. Розкрийте сутність та роль міжнародної спеціалізації виробництва.
15. Дайте коротку характеристику видам предметної спеціалізації.
16. В чому полягає міжнародне кооперування виробництва?
17. Які сфери включає виробничо-технологічне співробітництво?
18. Охарактеризуйте сутність та основні риси системи національних рахунків.
19. В чому особливість моделі загальної рівноваги?
20. Поясніть особливості розрахунку макроекономічних показників у системі національних рахунків.

Практичні завдання

1. **Розв'язати задачу за таких умов:** Використовуючи методику розрахунку показників системи національних рахунків, знайти валовий національний продукт і сальдо поточних операцій платіжного балансу, якщо відомо (в млн.дол.): абсорбція – 245;

національний дохід – 110; чисті трансферти – 75; експорт – 80; імпорт – 32; чистий факторний дохід – 54.

Розв'язок

Торгівельне сальдо: $ТС = \text{Екс} - \text{Імп} = 80 - 32 = 48$ (млн.дол.)

Валовий національний продукт: $ВНП = А + ТС + Д_{ч.ф.} = 245 + 48 + 54 = 347$ (млн.дол.)

Сальдо поточних операцій платіжного балансу: $САВ = ТС + Д_{ч.ф.} + T_{ч} = 48 + 54 + 75 = 177$ (млн.дол.).

Відповідь: Валовий національний продукт - 347 млн.дол.

Сальдо поточних операцій платіжного балансу - 177 млн.дол.

2. Розв'язати задачу за таких умов: Використовуючи методику розрахунку показників системи національних рахунків, знайти величину непрямих податків і валовий національний продукт, якщо відомо (в млн.дол.): національний дохід – 155; амортизація основного капіталу – 32; чистий внутрішній продукт – 174; чистий факторний дохід – 120; торгівельне сальдо – 38.

Розв'язок

Непрямі податки: $H_n = ЧВП - НД = 174 - 155 = 19$ (млн.дол.)

Валовий внутрішній продукт: $ВВП = ЧВП + А_m = 174 + 32 = 206$ (млн.дол.)

Валовий національний продукт: $ВНП = ВВП + Д_{ч.ф.} = 206 + 120 = 326$ (млн.дол.).

Відповідь: Непрямі податки - 19 млн.дол.

Валовий національний продукт - 326 млн.дол.

3. Розв'язати задачу за таких умов: За даними національних рахунків Іспанії 2006 року, визначити величину чистих трансфертів та чистого факторного доходу, якщо відомо наступні показники, млн. дол.:

перекази за кордон іспанців і іноземних робітників, що живуть в Іспанії більше 1 року	18,7
перекази за кордон іноземних робітників, що живуть в Іспанії менше 1 року	12,1
платежі іспанців-мігрантів, що живуть за кордоном менше 1 року	10,1
отримані платежі іспанців-мігрантів, що живуть за кордоном більше 1 року	9,7
витрати на виплату прибутку нерезидентам на вкладений в Іспанії іноземний капітал	6,3
одержані з-за кордону прибуток, а також прямі та портфельні інвестиції	12,7
рента, виплачена нерезидентам за нерухомість, що належить нерезидентам, але знаходиться в Іспанії	3,2
рента, отримана за здану в оренду нерухомість за кордоном, але належить резидентам Іспанії	5,1

Розв'язок

Чистий факторний дохід: $(10,1 - 12,1) + (12,7 - 6,3) + (7,1 - 3,2) = 8,3$ (млн.дол.)

Чисті трансферти: $9,7 - 18,7 = - 9$ (млн.дол.)

Відповідь: Чистий факторний дохід – 8,3 млн.дол.

Чисті трансфери - (-9) млн.дол.

Рекомендації до вирішення задач

Система національних рахівництв (СНР) заснована на **моделі загальної рівноваги** (МЗР). Вихідним пунктом МЗР є рівність обсягів пропозиції товарів і послуг, з одного боку, і попиту на них – з іншої.

<i>Виробництво</i>	<i>Споживання</i>
<i>Виробництво усередині країни + Імпорт</i>	<i>Попит (споживання домашніх господарств, підприємств, уряду) + Інвестиції (капіталовкладення) + Експорт</i>
$Vir_{в/кр} + Ім$	$П + Інв + Екс$

Національний дохід – НД – сукупний дохід в економіці, отриманий резидентами від використання факторів виробництва (праці, капіталу, робочої сили, технології)

НД = Відсоток на капітал + Рента на землю + Доход працівників

НД = $ДО_{\%} + P_{д} + D_{р}$

Чистий внутрішній продукт – ЧВП – національний дохід, збільшений на суму непрямих податків.

ЧВП = НД + Непрямі податки (ПДВ, акциз, мито)

ЧВП = НД + $H_{п}$

Валовий внутрішній продукт – ВВП – ринкова вартість товарів і послуг, створених усередині географічних границь країни

ВВП = ЧВП + Амортизація основного капіталу

ВВП = ЧВП + $A_{м}$

чи, припускаючи, що $Vir_{в/кр} = ВВП$ (виробництво усередині країни є ВВП), то з моделі загальної рівноваги випливає:

$ВВП = (П + Інв) + (Екс - Ім) = А + ТС$,

де А - абсорбція – витрати резидентів, включаючи уряд, на вітчизняні й іноземні товари і послуги

$A = П + Інв$,

ТС - торгове сальдо – різниця вартісних обсягів експорту й імпорту

$ТС = Екс - Ім$.

Валовий національний продукт – ВНП – ринкова вартість товарів і послуг, зроблених господарськими одиницями країни, незалежно від того, чи зроблені ці товари і послуги в географічних границях країни чи за її межами.

ВНП = ВВП + Чистий факторний дохід

ВНП = ВВП + $D_{ч.ф}$, або

$ВНП = (П + Інв) + (Екс - Ім) + D_{ч.ф} = А + ТС + D_{ч.ф}$

Чистий факторний дохід – $D_{ч.ф}$ - різниця доходів від використання факторів виробництва, що перебувають за кордоном, які є власністю резидентів даної країни, і виплат нерезидентам за використання належних їм факторів виробництва в даній країні. Це:

- різниця доходів від інвестиційної діяльності (одержаний з-за кордону прибуток на прямі і портфельні інвестиції та відсотки на депозит у закордонних банках) і витрат на виплату прибутку нерезидентам на вкладений в даній країні іноземний капітал і відсотків за вкладами нерезидентів в місцевих банках;

- різниця переказів у країну та з країни робітників-мігрантів, які вважаються резидентами своєї, а не зарубіжної країни;

- різниця сум ренти, отриманої за здану в оренду нерухомість за кордоном, що належить резидентам даної країни і ренти, виплаченої нерезидентам за нерухомість, що належить нерезидентам, але знаходиться в даній країні.

$$\text{Дч.ф.} = (\text{Іотр-Івип}) + (\text{Потр}^p - \text{Пвип}^{np}) + (\text{Ротр-Рвип})$$

Валовий національний розташовуваний дохід – ВНД – використовуваний на накопичення і споживання ВВП, що включає чисті трансферти з-за кордону.

$$\text{ВНД} = \text{ВВП} + \text{Чистий трансферт}$$

$$\text{ВНД} = \text{ВВП} + T_{\text{ч}}, \text{ або}$$

$$\text{ВНД} = (\text{П} + \text{Інв}) + (\text{Екс} - \text{Ім}) + (\text{Д}_{\text{ч.ф}} + T_{\text{ч}}) = A + \text{ТС} + \text{Дф}$$

Чисті трансферти - $T_{\text{ч}}$ – різниця між переказами робітників-мігрантів, які вважаються резидентами, з даної країни і в дану країну.

$$T_{\text{ч}} = \text{Потр}^{np} - \text{Пвип}^p$$

Сальдо поточних операцій платіжного балансу – САВ – сума показників торгового балансу, чистого факторного доходу і чистих трансфертів.

$$\text{САВ} = \text{Екс} - \text{Ім} + \text{Д}_{\text{ч.ф}} + T_{\text{ч}} = \text{ТС} + \text{Д}_{\text{ч.ф}} + T_{\text{ч}}$$

Тестові завдання

1. Світова економіка – це:

- а) частина ринку країни, яка орієнтується на іноземних покупців;
- б) частина національних ринків, яка безпосередньо пов'язана з закордонними ринками;
- в) сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, заснованих на міжнародному поділі праці та руху факторів виробництва;
- г) сфера міждержавних відносин резидентів та нерезидентів.

2. Фактори виробництва за походженням поділяються на:

- а) основні, розвинені;
- б) загальні, спеціальні;
- в) первинні, набуті;
- г) унікальні та звичайні.

3. Міжнародна спеціалізація виробництва – це:

- а) заснований на міжнародному поділі праці стійкий обмін між країнами продуктами, виробленими ними з найбільшою економічною ефективністю;

- б) заснована на міжнародному поділі праці спеціалізація країн на конкретному виді товарів або послуг;
- в) здатність з найменшими витратами на основі наявних в країні ресурсів задовольняти свої потреби;
- г) правильна відповідь відсутня.

4. Міжнародна спеціалізація відбувається за такими напрямками:

- а) геополітичний та міжкультурний;
- б) соціальний та історичний;
- в) галузевий та між виробничих зв'язків ;
- г) виробничий та територіальний.

5. Міжнародна економіка – це:

- а) частина ринку країни, який орієнтується на іноземних покупців;
- б) частина національних ринків, яка безпосередньо пов'язана з закордонними ринками;
- в) сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, заснованих на міжнародному поділі праці та рух факторів виробництва;
- г) сфера міждержавних відносин резидентів та нерезидентів.

6. Фактори виробництва за ступенем спеціалізації поділяються на:

- а) основні, розвинені;
- б) загальні, спеціальні;
- в) первинні, набуті;
- г) власні та запозичені.

7. Міжнародна кооперація виробництва – це:

- а) заснований на міжнародному поділі праці стійкий обмін між країнами продуктами, виробленими ними з найбільшою економічною ефективністю;
- б) заснована на міжнародному поділі праці спеціалізація країн на конкретному виді товарів або послуг;
- в) здатність з найменшими витратами на основі наявних в країні ресурсів задовольняти свої потреби;
- г) правильна відповідь відсутня.

8. Міжнародна спеціалізація країн поділяється на такі групи:

- а) виробництво готової продукції та вузлів;
- б) технологічне виробництво;
- в) виробництво готової продукції, деталей і вузлів, технологічне виробництву;
- г) сфера виробництва, послуг та будівництва.

9. До якого виду ресурсів відносяться підприємницькі уміння, знання, інформація, технології?:

- а) технологічні;
- б) трудові;
- в) капітальні;
- г) природні.

10. Вартість якого фактору виробництва виражається у відсотках:

- а) капітал;
- б) земля;
- в) праця;
- г) технології.

11. Частковий міжнародний поділ праці полягає в:

- а) спеціалізації на певних видах готової продукції та послуг (предметна спеціалізація);
- б) спеціалізації та виготовленні окремих деталей, вузлів, їх компонентів, на стадіях технологічного процесу (технологічна спеціалізація);
- в) поділі країн-експортерів на індустриальні, сировинні та аграрні;
- г) вірна відповідь відсутня.

12. Чистий внутрішній продукт – це:

- а) сукупність доходів в економіці, отриманих резидентами від використання факторів виробництва (праця, земля, капітал, технології) ;
- б) національний дохід, збільшений на суму непрямих податків;
- в) додана вартість, вироблена резидентами в межах країни;
- г) витрати резидентів, включаючи уряд, на вітчизняні та іноземні товари та послуги.

13. До соціально-економічних факторів, що впливають на ступінь міжнародного поділу праці, відносять:

- а) роль країни в світовій економіці;
- б) досягнутий рівень економічного та науково-технічного розвитку;
- в) структура національного виробництва та його організаційний механізм;
- г) всі відповіді вірні.

14. Лібералізація національних економік виражається в:

- а) підвищенні ролі взаємної торгівлі товарами та послугами (що дало можливість багатосторонньої лібералізації торгівлі під егідою ГАТТ/СОТ);
- б) створенні системи міждержавних організацій;
- в) відкритті виробничих філій на території інших країнах з метою виходу на ринок цієї країни;
- г) запровадженні резервної валюти, впровадженні єдиної, універсальної валюти в світі, функціонуванні світових фондових бірж.

15. Вартість якого фактору виробництва виражається в заробітній платі:

- а) капітал;
- б) земля;
- в) праця;
- г) технології.

16. Одиничний міжнародний поділ праці полягає в:

- а) спеціалізації на певних видах готової продукції та послуг (предметна спеціалізація);
- б) спеціалізації та виготовленні окремих деталей, вузлів, їх компонентів, на стадіях технологічного процесу (технологічна спеціалізація);
- в) поділі країн-експортерів на індустріальні, сировинні та аграрні;
- г) вірна відповідь відсутня.

17. Факторний дохід – це:

- а) різниця між переказами робочих-мігрантів, які рахуються резидентами, із даної країни і до неї;
- б) ринкова вартість товарів та послуг, створених в географічних межах держави;
- в) сума показників торгівельного балансу, чистого факторного доходу та чистих трансфертів;
- г) чистий факторний дохід, що враховує перекази робочих-мігрантів, як резидентів, так і нерезидентів країни, в якій вони працюють.

18. Система національних рахунків – це:

- а) облікові символи, які використовується для запису і узагальнення збільшення або зменшення певного виду доходів, витрат, активів, зобов'язання та власного капіталу країни;
- б) сукупність міжнародно визнаних правил обліку міжнародної діяльності, в яких відображаються всі необхідні макроекономічні зв'язки, включаючи взаємодію національної та міжнародної економіки;
- в) взаємозв'язок між бухгалтерськими рахунками внаслідок відображення на них господарських операцій;
- г) спосіб узагальнення за економічно однорідними групами і поточного обліку результатів діяльності підприємств в певній країні.

19. Капітальні ресурси – це:

- а) фізичні та розумові здатності працівників, затрачені ними в процесі виробництва;
- б) інституційні одиниці (банки, фінансові, страхові компанії), які здійснюють фінансове посередництво та допоміжні фінансові послуги;
- в) природні блага, що використовуються у виробництві товарів та послуг;
- г) накопичений запас засобів у виробничій, грошовій або товарній формі, необхідних для створення матеріальних благ.

20. Абсорбція розраховується за формулою:

- а) Національний дохід + Непрямі податки;
- б) Відсоток на капітал + Рента на землю + Дохід працівників;
- в) Споживання + Інвестиції;
- г) Чистий внутрішній продукт + Амортизація основного капіталу.

Тема 2. СТРУКТУРА СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Питання для обговорення

1. Поясніть регіональний принцип групування і головні регіональні групи країн світу.
2. Назвіть типи країн за рівнем соціально-економічного розвитку.
3. Охарактеризуйте соціально-економічні моделі розвинених країн.
4. Наведіть характерні риси, що притаманні розвиненим країнам.
5. На які умовні групи розділяються розвинені країни за рівнем їх розвитку?
6. Які найважливіші риси постіндустріальної економіки?
7. Які відмінності між розвиненими і країнами, що розвиваються?
8. Які макроекономічні закономірності притаманні країнам, що розвиваються?
9. Вкажіть стратегічні напрями та причини відсталості країн, що розвиваються.
10. Приведіть типологію країн, що розвиваються.
11. Розкрийте сутність та орієнтири розвитку нових індустріальних країн.
12. Охарактеризуйте розвиток нових індустріальних країн.
13. Назвіть концепції системних реформ країн із перехідною економікою.
14. Охарактеризуйте напрями системних реформ країн із перехідною економікою.
15. В чому полягають вихідні умови перед початком реформ в різних країнах з перехідною економікою.

Практичні завдання

1. Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на поставлені запитання.

«Акронімізація» або групування - це давній маркетинговий хід. Ще наприкінці 1960-х в США придумали поняття Nifty 50. Йшлося про півсотню американських «компаній- чемпіонів», які повинні були швидко розвиватися, ніби то виправдовуючи свої високі мультиплікатори.

Потім була надзвичайно популярна концепція «азіатських тигрів» - економік Південної Кореї, Сінгапуру, Гонконгу і Тайваню, які демонстрували дуже високі темпи економічного розвитку в 1960-1990-х. Аж до кризи 1997-1998 років . А на рубежі 2000-х виникла концепція доткомів.

BRICS і MIST - не єдині геополітичні акроніми, що з'явилися в останні роки. Скажімо, в 2009-му на сторінках ЗМІ стало часто згадуватися об'єднання CIVETS, куди входять Колумбія, Індонезія, В'єтнам, Єгипет, Туреччина, Південна Африка. Ці країни відрізняються великою

різноманітністю експорту, а також зуміли залучити суттєві прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Так, в 2010-2012 роках такі вкладення нерезидентів в економіку Колумбії зросли більш ніж удвічі, а в економіку Єгипту можуть подвоїтися вже цього року.

Деякі країни беруть не динамікою, а перевагою своєї розвиненої економіки і ліквідністю фінансових ринків. Наприклад, блок CASSH - Канада, Австралія, Сінгапур, Швейцарія та Гонконг. У свою чергу акронім CARBS об'єднує Канаду, Австралію, Росію, Бразилію і Південну Африку. Їх з повною відповідальністю можна назвати «сировинними центрами». П'ять країн цього блоку займають до 29 % суші, на якій живуть лише шість відсотків світового населення. Разом вони контролюють активи на суму близько 60 трлн доларів і виробляють від чверті до половини основної сировинної продукції в світі.

В'єтнам, Індонезія, Мексика, Бангладеш, Єгипет, Нігерія, Туреччина умовно знаходяться в блоці VIMBENT. Основні ідеї, що лежать в основі стратегії інвестування в такі економіки, - це високі дивіденди, велика частка молодого населення в цих державах, щорічне зростання доходів населення на рівні 20-25%, хороше корпоративне управління і небажання інвестувати у великі енергетично орієнтовані економіки.

Джерело: Дубенский В. «МИСТраль с востока» / Эксперт / Международный бизнес / №7(380). - 25 ФЕВРАЛЯ. - 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.expert.ua/articles/23/0/11127/>

1. Як впливає на економічну ситуацію в певній країні включення її до певного акроніму?
2. Як Ви вважаєте, які із представлених акронімів є найбільш вагомими у міжнародних економічних відносинах?
3. Хто на Вашу думку є найбільш впливовими на світовому ринку: окремі країни, міжнародні організації, інтеграційні угруповання чи представлені акроніми?

2. Проаналізуйте ситуацію та дайте відповіді на поставлені запитання.

«МИСТраль зі сходу. Економіки, що розвиваються»

Дванадцять років тому, на самому початку XXI століття, голова правління компанії Goldman Sachs Asset Management Джим О'Ніл поклав початок інвестиційного буму, запропонувавши помітний акронім BRIC для чотирьох найбільших динамічних країн з ринковою економікою - Бразилії, Росії, Індії та Китаю (потім туди приєдналася ПАР). І ось, через десятиліття, коли рецесія в Європі і повільне відновлення в США змушують шукати альтернативи для майбутніх інвестиційних перемог, О'Ніл просуває ідею інвестування в нову групу країн, до якої входять Мексика, Індонезія, Південна Корея і Туреччина, об'єднані аббревіатурою MIST.

MIST виглядає дуже різношерстим об'єднанням, оскільки економіки країн, що в нього входять, значно відрізняються один від одного. «ВВП на

душу населення Кореї в сім разів більше, ніж Індонезії; в той час як населення Південної Кореї - в п'ять разів менше. Крім того, якщо Південна Корея - старіюча країна, то Індонезія і Туреччина - країни з молодим населенням. Така ж ситуація і зі структурою економік, рівнем капіталоозброєності, ступенем розвитку інституцій та технологій», - відзначає керуючий інвестиційними та пенсійними фондами компанії КІНТО Микола М'який. Однак ці відмінності з лишком перекриваються факторами, що привертають інвесторів. Розмір економік кожної з зазначених країн перевищує один відсоток номінального світового ВВП; стрімке економічне зростання, в середньому складає по групі 5,4 % щорічно; зростає не тільки населення, але і його купівельна спроможність; інфляція непогано контролюється і не перевищує в середньому 4,9 % на рік. Всі чотири держави входять до числа найбільших економік світу - G20.

Найбільша за розмірами економіки країна в MIST - *Мексика*, в останні роки виграв від збільшення поставок товарів в США, які є її ключовим торговим партнером. Обсяг експорту з Мексики за 2010-2012 роки зріс на 26,4 %, досягнувши 377 400 000 000 доларів. За оцінками японського інвестиційного банку Nomura, вже в найближчі десять років Мексика може стати найбільшою економікою в Латинській Америці, обійшовши Бразилію. У 2011-му реальний ВВП Мексики виріс на 3,9 % проти 2,7 % у Бразилії, а в 2012 році розрив лише збільшився - динаміка склала 3,8 і 1,3 % відповідно. Цікаво, що в Мексиці капітал активно направляється у промисловість. Так, в 2011-му близько половини прямих іноземних інвестицій (понад 9,5 млрд доларів) припало на автомобільну та харчову галузі.

Індонезія, незважаючи на більш скромне положення в блоці, демонструє зростання завдяки розширенню середнього класу і провідної ролі в Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН). Крім того, в останні роки роздрібна торгівля в країні зростає в середньому на 14 %. Це пов'язано як з низькими процентними ставками, так і з поліпшенням купівельної спроможності населення. Чималою перевагою є той факт, що в країні розвивається альтернативна енергетика. Так, під впливом зростаючого попиту на електроенергію, а також необхідності скорочення викидів CO², уряд готовий витратити 367 млн доларів для фінансування будівництва геотермальних електростанцій, яке має бути завершено в 2014 році.

Среди країн «Великої двадцятки» *Південна Корея*, незважаючи на те що її територія найменша в MIST, має найнижчий рівень безробіття (3,4 %) і високу купівельну спроможність на душу населення. Це добре помітно з продажу предметів розкоші, які щорічно збільшуються в середньому на 12 %, в той час як в Японії приріст цього показника становить п'ять відсотків, а в країнах ЄС - десять відсотків. Проте основна перевага Республіки Корея полягає в розвиненій промисловості: виробництві автомобілів, напівпровідників, електроніки, суден та металургійної продукції, а також кваліфікованій робочій силі. При цьому країна дуже відкрита для іноземного капіталу - з 1998 року іноземні інвестори мають можливість вкладати гроші

майже в усі види бізнесу, а у вільну економічну зону під Сеулом вдалося заманити IBM, Samsung, Cisco, DHL, FedEx. Компанії, розташовані в цій зоні, платять мінімальні суми за оренду землі, звільняються майже від усіх податків, а також мають право звертатися до місцевої влади за субсидованим фінансуванням великих інфраструктурних проектів.

Туреччина, яку Джим О'Ніл вважає найсильнішим членом MIST, показує найбільш високі темпи економічного зростання в цій четвірці: динаміка реального ВВП в 2010 і 2011 роках склала 9,2 і 8,5 % відповідно, правда, сповільнившись в 2012 р. до трьох відсотків. Плануючи збільшити масштаби в'їзного туризму і авіап перевезень, турецький уряд запроваджує механізми секторальних грантів і усуває бюрократичні бар'єри. І якщо на даний момент до Турецької Республіки прибувають близько 32 млн туристів щорічно, то до 2023 року чиновники планують збільшити цей показник до 50 млн осіб. Зростання туристичної галузі, у свою чергу, повинен надати позитивний вплив на роздрібну торгівлю, обсяг якої до 2016-го може досягти 457 млрд доларів у порівнянні з 313 млрд доларів в 2012 році, що вище середнього показника по Євросоюзу. Значні темпи зростання продажів, згідно з оцінками Business Monitor International, очікуються в харчовій промисловості (по дев'ять відсотків щорічно до 2016 року) та секторі споживчої електроніки (на 65 % до 2016-го). Крім того, завдяки програмі стимулювання розвитку відновлюваних джерел енергії в найближчі десять років щорічне зростання енергетичного ринку в Туреччині складе шість відсотків.

Зате в *BRICS* справи йдуть зовсім не так райдужно, як десятиліття тому. *Бразилія* перетворилася на дуже дороге місце для ведення бізнесу. Мало того що податкове навантаження збільшилася з 22 % ВВП в 1980 році до 36 % у цей час, до цього ще додається складність і непрозорість податкової системи країни. Також слід зазначити, що більша частина коштів йде на виплату пенсій і витрати на утримання необґрунтовано великого держапарату, а не на реформи і модернізацію. Іншою проблемою є надмірне держрегулювання, і навіть рекордно низькі процентні ставки на рівні 7,25% річних не рятують ситуацію. Інвестори вважають, що невизначеність щодо держрегулювання гальмує життєво важливі інвестиції в інфраструктуру.

Водночас *Росія* зараз стикається з серйозними політичними проблемами, а її економічна структура з натяжкою підходить під критерії країн BRICS. Основним джерелом нинішніх проблем, звичайно, є економічна криза 2008-2009 років. При цьому російська економіка пережила найсильніший відтік капіталу серед країн блоку за останнє десятиліття. За оцінками мінфіну, відтік капіталу в 2011-му склав більше 84 млрд доларів, а в 2012 році з країни «пішов» ще 61 млрд доларів.

Індії не вистачає експортної індустрії, через що Делі складно розраховувати на істотне зростання експорту в найближчому майбутньому, за 2012 рік він збільшився лише на 1,1 %. Що ще більш важливо, Індія має значний бюджетний дефіцит на рівні 5,6% ВВП, на покриття якого необхідно

до ста мільярдів доларів інвестицій щорічно. На відміну від інших країн BRICS, жителі Індії як і раніше дуже бідні. Широко поширена корупція і відсутність достатньої кількості робочих місць в країні з швидкозростаючим населенням також є причинами для занепокоєння.

Навіть економіка *Китаю* відчуває уповільнення, хоча і залишається кращим інвестиційним напрямком у BRICS. З початку інвестиційного буму на початку 2000-х років ВВП Китаю виріс в 5,5 рази - з 1,32 трлн до 7300 млрд доларів, піднявшись на друге місце в світі за цим показником. А по торговельному обороту країна і зовсім стала лідером. Що ще більш важливо, Китай за останні роки радикально змінив свою економічну парадигму - він перетворився на державу- експортера капіталу і виробництва.

Вирівняти ситуацію в блоці не змогло навіть приєднання до нього в 2011 році *Південноафриканської Республіки* (ПАР). Адже економіка цієї країни не демонструє скільки-небудь вражаючих результатів: зростання реального ВВП в 2010-му склав там 2,9 % , а в 2011 році - 3,1 %. При цьому в ПАР існує високий рівень безробіття (близько 25%), гостра проблема бідності, недорозвинена транспортна інфраструктура.

«Країнам MIST є куди рости. У цьому їх головна перевага. Тобто варто розглядати інвестиції в даний регіон як хорошу можливість заскочити в ліфт, поки він знаходиться на першому поверсі, замість того щоб гнатися за зростанням BRICS, який вже демонструє ознаки уповільнення після 12річного марафону», - вважає генеральний директор інвестиційної компанії SP Advisors Нік Піацца. Іншими словами, MIST може повторити дивовижну історію зростання країн BRIC в 2001-2010 роках. А значить, стати лідером наступного десятиліття за темпами економічного зростання у світі.

Джерело: Дубенский В. «МИСТраль с востока» / Эксперт / Международный бизнес / №7(380). - 25 ФЕВРАЛЯ. - 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.expert.ua/articles/23/0/11127/>

1. Неважаючи на різноплановість економічного устрою країн MIST, яка країна на Вашу думку буде лідирувати у довгостроковій перспективі?
2. Поясніть причини зниження темпів розвитку BRICS.
3. Які переваги акроніму MIST над BRICS?

Тестові завдання

1. Види соціально-економічних моделей розвинених країн:

- а) американська, західноєвропейська, японська;
- б) американська, європейська, китайська;
- в) американська, західноєвропейська, соціалістична;
- г) австралійська, європейська, китайська.

2. До групи країн «великої вісімки» (G8) входять :

- а) США, Японія, Німеччина, Франція, Великобританія, Італія, Канада, Росія;

- б) США, Канада, Китай, Японія, Швейцарія, Німеччина, Франція, Італія;
- в) США, Канада, Японія, Китай, Великобританія, Німеччина, Швейцарія;
- г) Австралія, Канада, Китай, Великобританія, Німеччина, Італія, Швейцарія.

3. Яка країна входить до групи «нові індустріальні країни»:

- а) Угорщина;
- б) Бразилія;
- в) Венесуела;
- г) Росія.

4. Який головний сектор економіки розвинених країн:

- а) первинний;
- б) вторинний;
- в) третинний;
- г) всі відповіді вірні.

5. Дохід 475 найбагатших людей світу більше, ніж дохід:

- а) 1/3 капіталів всього людства;
- б) 1/2 капіталів всього людства;
- в) майже всього капіталу людства;
- г) вірна відповідь відсутня.

6. Яка країна входить до групи країн з перехідною економікою:

- а) Японія;
- б) Катар;
- в) Мексика;
- г) Казахстан.

7. Тріада об'єднань у світовій економіці включає:

- а) ЄС, НАФТА, розвинені країни Азії;
- б) ЄС, ООН, розвинені країни Азії;
- в) ЄС, розвинені країни Тихоокеанського регіону, СНД;
- г) ЄС; НАФТА, розвинені країни Азії, МВФ.

8. До якої групи країн належить Україна:

- а) розвинені країни;
- б) країни, що розвиваються;
- в) країни з перехідною економікою;
- г) нові індустріальні країни.

9. Яка країна має централізовано керовану економіку:

- а) В'єтнам;
- б) Італія;
- в) Португалія;
- г) Латвія.

10. Японську модель соціально-економічного розвитку часто називають:

- а) комуністичною;
- б) корпоративною;

- в) ліберальною;
 - г) авторитарною.
- 11. До первинного сектору економіки відноситься:**
- а) сільське господарство і промисловість;
 - а) сільське , лісове та рибне господарство;
 - б) промисловість;
 - в) будівництво.
- 12. Країни, що розвиваються мають також назву:**
- а) країни третього світу;
 - б) країни з перехідною економікою;
 - в) країни « золотого мільярда»;
 - г) нові країни.
- 13. Вкажіть ВВП України (2012 р.) :**
- а) 185 млрд дол.;
 - б) 286 млрд дол.;
 - в) 344 млрд дол.;
 - г) 869 млрд. дол.
- 14. Яка із країн входить до групи країн так званого «переселенського капіталізму» :**
- а) Південна Корея;
 - б) Франція;
 - в) Мадагаскар;
 - г) Португалія.
- 15. Яка із країн не входить до G8:**
- а) Італія;
 - б) Південна Корея;
 - в) Канада;
 - г) США.
- 16. До третинного сектору економіки відноситься:**
- а) сільське господарство і промисловість;
 - б) сферу послуг;
 - в) промисловість;
 - г) будівництво.
- 17. Концепція еволюційного переходу базується на :**
- а) врахуванні особливостей постіндустріальної економіки;
 - б) широкому і паралельному проведенні системних економічних реформ;
 - в) розвитку первинного сектору економіки;
 - г) повільному і послідовному проведенні системних економічних реформ.
- 18. Стратегічні напрями розвитку країн, що розвиваються враховують :**
- а) подолання економічної та соціальної відсталості;
 - б) досягнення економічного зростання;
 - в) підвищення життєвого рівня населення;

- г) всі відповіді вірні.
- 19. *Дохід 3-х найбагатших людей світу більше, ніж дохід:***
- а) 27 найбідніших країн світу;
 - б) 37 найбідніших країн світу;
 - в) 47 найбідніших країн світу;
 - г) 67 найбідніших країн світу .
- 20. *Яка країна входить до групи «нові індустріальні країни»:***
- а) Гонконг;
 - б) Франція;
 - в) Австралія;
 - г) Монако.

Тема 3. ЕВОЛЮЦІЙНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Питання для обговорення

1. Висвітліть сутність міжнародних торговельних зв'язків держав стародавнього світу.
2. В чому особливість економічних відносин епохи феодалізму?
3. Охарактеризуйте сутність епохи Великих географічних відкриттів та їх вплив на розвиток міжнародних економічних відносин.
4. Вкажіть переваги і обмеження зовнішньої торгівлі періоду первісного нагромадження капіталу.
5. Охарактеризуйте основні ознаки епохи первісного нагромадження капіталу.
6. Висвітліть особливості нового періоду розвитку економічних зв'язків.
7. Поясніть як поглиблюється міжнародний поділ праці у постколоніальний період розвитку світу господарських зв'язків.
8. Прослідкуйте розвиток та становлення валютно-фінансових відносин та їх значимості у формуванні міжнародних економічних відносин.
9. В чому особливість світогосподарських зв'язків в найновіший період?
10. Встановіть причини та актуальність розвитку міжнародних інтеграційних процесів у системі міжнародних економічних відносин.

Практичні завдання

- 1. *На основі опрацювання лекційного матеріалу до теми «Еволюція МЕВ» заповнити таблицю 1.***

Таблиця 1. Визначні історичні події у формуванні МЕВ

№	Рік	Назва події	Де сталася подія?	Як подія вплинула на формування МЕВ?
1				
2				
...				
...				
15				

2. Проаналізуйте ситуацію та дайте відповідь на поставлені запитання.

Велика депресія і погляди економістів на природу криз

Велика депресія 30-х років стала найбільшою економічною катастрофою в сучасній історії. Протягом 1929-1932 рр. промислове виробництво в усьому світі було в значній мірі згорнуто, скоротившись майже наполовину в США, на 40 % - у Німеччині, приблизно на 30 % - у Франції і «лише» на 10 % - у Великобританії, де економічний криза почалася ще в 20 -х роках. Розвинені країни зіткнулися також з унікальною за своїми масштабами дефляцією, в результаті якої ціни впали майже на 25% у Великобританії, трохи більше 30 % - у Німеччині і США, і більш, ніж на 40 % - у Франції. Однак найбільші втрати людського капіталу виражалися в безробітті. У 1933 р. безробіття в США охопило 1/4 всієї сукупної робочої сили. У 30-ті роки катастрофічне зростання безробіття пережила також Німеччина.

Велика депресія стала глобальним явищем, перекинувшись з розвинених країн у країни, що розвиваються. Чим же була викликана настільки великомасштабна, всеосяжна криза? Економісти, історики та суспільствознавці ніколи не відчували дефіциту гіпотез для відповіді на це питання. Велика депресія в набагато більшій мірі, ніж будь-яка інша подія, стала стимулом для розвитку макроекономіки. Кейнс був першим, хто дав раціональне пояснення цьому феномену. Головним чинником, який призвів до депресії, він вважав коливання у впевненості інвесторів щодо майбутнього. У своїй «Загальній теорії» він проаналізував макроекономічне середовище, що дозволило пояснити хронічне безробіття того часу, а також запропонувати дії щоб перетворити фіскально-грошову політику в знаряддя антикризової боротьби .

Покоління потому Мілтон Фрідмен, лауреат Нобелівської премії, а також його співавтор Анна Шварц в якості головної причини вказували надмірно сильну політику стримування економічного зростання, що практикувалась в Сполучених Штатах в 1929-1933 рр. .. У їх спільній праці вони стверджують, що всі заходи щодо зміни грошової політики, спрямовані на боротьбу з наростаючим валом банківських банкрутств початку 30-х років, закінчилися повним провалом, внаслідок чого грошова політика не

змогла протистояти переростанню звичайного спаду в рамках ділового циклу в катастрофічну депресію.

Ще одне пояснення було запропоновано Пітером Теміном з Массачусетського технологічного інституту, який стверджував, що Велика депресія з'явилася запізним результатом першої світової війни. Як і у випадку з більшістю інших проблем економічної теорії, не існує якого-небудь загальноприйнятого погляду на причини Великої депресії і природу її механізмів. Водночас є кілька різних підходів, кожен з яких фокусує увагу на одному з аспектів кризи і частково пояснює цей безумовно складний макроекономічний феномен.

Ще один напрямок з'явилося в цій дискусії зовсім недавно. Прихильники теорії реального ділового циклу твердять, що й кейнсіанці, і монетаристи невірно вказують джерела потрясінь в економіці. На їх думку, пояснення спостережуваних економічних флуктуації лежить не в сфері попиту або політики, а в технологічних шоках. Інші економісти, що належать до так званих «некейнсіанців», прагнуть створити більш життєздатну теоретичну базу для основоположних ідей Кейнса (ринкова економіка не є автоматично регульованою, номінальні ціни і зарплата реагують недостатньо швидко для того, щоб постійно приводити до повної зайнятості, державне втручання здатне допомогти стабілізації економіки).

Сьогодні, через 45 років після смерті Кейнса, що пройшли в запеклих суперечках, коли вже досягнуті значні результати в розвитку теорії макроекономіки, може бути зроблений один безперечний висновок. Навіть враховуючи той факт, що «Загальна теорія» була епохальним внеском у науку, вона не може бути визнана всеосяжною. Увага Кейнса була зосереджена на потрясіннях в економіці, що відбуваються в результаті зрушень в інвестиційному процесі; тепер ми знаємо, що економіка також схильна й іншим типам потрясінь. Кейнс доводив, що економіка не завжди здатна плавно пристосуватися до несприятливого потрясіння, іншими словами, вона не в змозі підтримувати високий обсяг випуску і низький рівень безробіття.

Тепер ми знаємо, що адаптаційні здатності економіки значною мірою залежать від її економічних інститутів, а останні значно розрізняються по країнах. Таким чином, аналіз економічних коливань можливий, коли охоплює все різноманіття причин і результатів.

1. Чим характеризувалася Велика депресія?
2. Як різні економісти пояснюють причини Великої депресії? З яким із пояснень Ви б погодилися і чому?
3. У чому полягають основні відмінності поглядів кейнсіанців і монетаристів на джерела потрясінь в економіці?
4. Які з причин спадів в економіці, позначених в кейсі, здаються Вам найбільш ймовірними? Аргументуйте вашу відповідь.

Джерело: Макроекономіка: сборник кейсов: учебно-методическое пособие для самостоятельной работы студентов / Ш.И. Еникеев, Д.А.

Сергеев – Казань: изд-во «Познание» Института экономики управления и права (г. Казань), 2013. – 44 с.

3. Проаналізуйте ситуацію та дайте відповідь на поставлені запитання.

Держави третього тисячоліття

За перше десятиліття XXI століття список визнаних держав світу поповнився п'ятьма країнами. Фактично їх стало на десяток більше.

Сто дев'яносто третім членом Організації Об'єднаних Націй в липні 2013 року може стати Південний Судан. На січневому референдумі про незалежність 98,8% жителів півдня цієї найбільшої африканської країни підтримали ідею про незалежність Південного Судану. До Південного Судану на політичній карті світу в новому столітті з'явилися Східний Тимор (здобув незалежність в 2002 р.) , Чорногорія (відокремилася від Сербії в 2006 р.) , а також Сент-Мартін і Кюрасао (і колишні Нідерландські Антильські острови перетворилися на автономні держави в 2010 р.). Набуття в 2007 році незалежності сербської автономією Косово станом на сьогоднішній день визнали 73 країни. Абхазія і Південна Осетія, які оголосили себе незалежними державами роком пізніше, отримали визнання лише Росії, Венесуели, Нікарагуа і Науру.

Нове століття диктує й нові правила створення незалежних держав, але, звичайно, із збереженням усталених принципів XX століття. Як і в минулому сторіччі, сьогодні проголошення суверенітету нових держав часто відбувається з використанням сили . Однак тепер світова спільнота ретельно оцінює відповідність цієї незалежності нормам міжнародного права. А визнання або невизнання у світі нової держави має для нього в майбутньому величезне значення.

Як і в раніше, велику роль у цьому процесі відіграють найвпливовіші гравці - ООН , Сполучені Штати, ключові країни Євросоюзу, Китай і Росія. Сама незалежність часто дістається новачкам з рук «сильних світу цього» або при їх активній допомозі. Відмінністю нинішнього століття стала так звана гра в прецедент. Окремі випадки успішної боротьби за незалежність нерідко сприймаються третіми країнами як наочний приклад і пряме керівництво до дії. При цьому не враховується унікальність кожної конкретної ситуації і неможливість повністю переносити чужий досвід в умови якої іншої держави. За способами отримання суверенітету нові країни XXI століття діляться на три групи. У першій групі - держави, які зуміли домогтися незалежності без конфліктів і які заручилися підтримкою і визнанням світової спільноти. У другу входять ті, які розійшлися зі «старшим братом» конфліктно, і їх визнали не всі країни світу. Третя група - це території, практично не добилися визнання своєї незалежності в світі.

Східний Тимор. Етнічні конфлікти, політична та соціальна нестабільність призвели до проголошення незалежності колишньої португальської колонії Східний Тимор в 2002 році. Через кілька років там

знову виникла напружена ситуація і почастишали випадки насильства, після чого Рада Безпеки ООН ввела в Східний Тимор 1600 незалежних міжнародних поліцейських. Вони разом з надісланим Австралією контингентом Міжнародних сил стабілізації відновили стабільність у країні.

Східний Тимор відноситься до групи найбільш відсталих держав Азії та Африки. Дві третини населення перебуває за офіційною межею бідності. Основу економіки складає сільське господарство, в якому зайнято понад 80% населення. Головна продукція - кава (щорічно виробляється до десяти тисяч тонн), маїс (кукурудза), рис.

Південний Судан. Референдуму про відділення півдня Судану від півночі передувала 22-річна громадянська війна на ґрунті етнічних і релігійних протиріч. У війні загинули майже два мільйони людей. У 2005 році був укладений мирний договір. У жителів північної частини Судану більш високий рівень життя. У 90% населення Південного Судану щоденний прожитковий мінімум становить менше одного долара. Країна розорена багаторічним конфліктом. Ключова проблема, з якою можуть зіткнутися дві частини розкололася країни, - боротьба за нафту. Судан, імовірно, володіє запасами нафти, близькими за обсягами до резервів Саудівської Аравії. При цьому до 70% їх припадає на Південний Судан. Однак транспортування сирової нафти проходить через розташований на півночі країни Порт-Судан. Причому доходи від видобутку нафти останнім часом витрачалися виключно на закупівлю озброєнь. Свою роль у вирішенні цих проблем зіграють впливові світові держави. З одного боку, це Китай, давно і надійно закріпився на півночі країни, з іншого боку - Японія, США і Євросоюз, які прагнуть створити противагу Пекіну в цьому регіоні.

Сент-Мартін і Кюрасао. Після проведення референдумів в жовтні 2012 року політичне утворення Нідерландські Антильські острови офіційно припинило існування. Острови Сент-Мартін і Кюрасао, колишні колонії Нідерландів, стали автономними державами, що входять в Нідерландське королівство (тобто формальною главою є королева Беатрікс). Головні джерела доходів островів - туризм, переробка і транспортування венесуельської нафти, судноремонт. Крім цього, найважливішою частиною фінансових надходжень є офшорні фінансові послуги. Податок на прибуток тут становить 2,4-3 %.

Чорногорія. У червні 2006-го Державний Союз Сербії і Чорногорії припинив своє існування. Відділення Чорногорії від Сербії відбулося мирно, шляхом референдуму, який пройшов за посередництва Євросоюзу. За незалежність Чорногорії висловилися 55,4 % виборців. Сербія після відділення Чорногорії втратила вихід до моря. Ще на початку 2000-х Чорногорія змогла стати привабливим об'єктом для туризму, як літнього, так і зимового. Політика держави націлена на всебічний розвиток туристичної сфери, їй відданий пріоритет перед промисловістю та сільським господарством.

Косово. Набагато більшим ударом по Белграду стало в 2007 році проголошення незалежності Косова, яку визнали США і більшість членів ЄС. Насправді автономія стала незалежною в 1999-му, коли кілька країн-членів НАТО бомбардували Югославію і ввели свої війська в бунтівний край, де різко загострилися протиріччя між косоварами (албанцями) і слов'янським населенням. Міжетнічні конфлікти в Косові сьогодні - крайня рідкість. Одна з причин - вимушене компактне проживання сербів в анклавів. У країні 45 % населення перебуває за межею бідності. Один з основних джерел доходу косоварів - допомога албанської діаспори. Економіку серйозно послаблює невирішене міжнародний статус Косова, який ускладнює залучення інвестицій і кредитів. Економічна слабкість регіону дала поштовх процвітанню тіньової економіки, в якій контрабандний бензин, сигарети, цемент, наркотики є основними товарами. Косово живе значною мірою за рахунок міжнародної допомоги. До того ж в 2009-му це не всіма визнана держава стало членом Світового банку та МВФ. Сербське населення Косова відмовляється визнавати місцеві державні інститути. Більшість сербів живуть на півночі Косова, у них своя поліція, правосуддя.

Південна Осетія і Абхазія відкололися від Грузії ще в 1993-му при російській підтримці. У 2008 році, коли грузинські війська спробували контролювати Цхинвал, обидві автономії оголосили про свою державну незалежність. Світова спільнота, за винятком Росії і ще трьох держав, відмовляється визнавати ці території незалежними країнами. Європарламент 21 січня 2013 року прийняв резолюцію, згідно з якою Абхазія і Південна Осетія визнані окупованими територіями. Економіка обох невизнаних держав повністю залежить від Росії. Приміром, 99% бюджету Південної Осетії формується за рахунок перерахувань з Москви, Абхазія приблизно на 70% залежить від фінансових надходжень з РФ. Основна валюта в обігу - російський рубль. В обох невизнаних республіках процвітає корупція, безробіття перевищує 50 %.

У другому десятилітті XXI століття процес створення нових держав продовжуватиметься.

Можливість розколу зберігається в *Бельгії*. Вже довгий час королівство мітингує і страйкує, воно майже вісім місяців фактично живе без уряду. Одна частина країни - говорить голландською мовою Фландрія - більш багатий регіон, ніж інша - франкомовна Валлонія. На підставі цього фламандські націоналісти регулярно висувають вимоги відділення «від будинків».

Незрозумілою продовжує залишатися ситуація в *Придністров'ї*. Юридично територія Придністровської Молдавської Республіки є частиною Молдови, хоча фактично Кишинів не контролює Придністров'я (а винятком кількох сіл). Конфлікт тліє вже два десятиліття, проте жодна держава у світі цю республіку не визнає. Значною мірою рішення придністровського питання залежить від готовності Москви, Тирасполя та Кишинева домовлятися. У середньостроковій перспективі найбільш вірогідні два сценарії. Перший - приєднання Молдови до Румунії і остаточне

«відколювання» тих територій, які з цим не згодні (Гагаузія , Придністров'я). Другий - створення молдавської федерації, введення двомовності і т. д.

Нагорний Карабах, а також частина «континентальної» території Азербайджану контролюються Вірменією за результатами війни 1988-1994 років. Посилення позицій Баку в регіоні за рахунок продажу нафти загрожує новим витком напруженості в регіоні (Єреван поряд з Москвою входить в Організацію договору колективної безпеки) .

Курдистан - найскладніша проблема Туреччини. Влада країни у всі часи ставилася до курдів, як до сепаратистам. Однак союзники Туреччини по НАТО вимагають мирного вирішення курдського питання. Іракський Курдистан фактично незалежний від уряду в Багдаді. Курди також компактно проживають в Ірані та Сирії.

Розташована на «Африканському Розі» держава *Сомалі* фактично розпалося на окремі території (всього в країні 18 провінцій), що знаходяться під контролем польових командирів. Північна частина проголосила свою незалежність як Республіка Сомаліленд, а сама країна перетворилася на базу піратів Індійського океану.

Ще в трьох економічно потужних державах періодично проявляються відцентрові сили. Не вщухають міжетнічні конфлікти в *Іспанії*: баскські організації то оголошують перемир'я , то влаштовують чергові теракти. *Росія* теж володіє величезною кількістю потенційних гарячих точок . Дві чеченські війни не змогли стабілізувати обстановку на Північному Кавказі. У *Великобританії* періодично загострюється питання Ольстера та Північної Ірландії, де давнє протистояння має ще й релігійний ґрунт. Однак і Мадрид, і Москва, і Лондон в цілому контролюють ситуацію на своїх бунтівних територіях.

Яким буде світ ХХІ століття: роздробленим на тисячі країн-осколків або складається з декількох об'єднаних і протиборчих центрів? Відповідаючи на це питання, політичні оглядачі, футурологи, суспільствознавці, дипломати в думках не сходяться.

Порівняно недавно американський Фонд миру ввів в ужиток поняття failed state (держава, яка не відбулася) - для країн, які не можуть забезпечувати власну життєздатність. Це поняття об'єднує 12 соціальних, економічних, політичних і військових індикаторів. В індексі за 2010 рік у «червоній групі» тривоги, де лідирує Сомалі, виявилось 37 країн. У критичному стані перебувають в основному африканські та азійські держави - Судан, Чад, Зімбабве, Кенія, Нігерія, Ефіопія, Конго, Афганістан. До групи «граничних», тобто наближаються до кордону failed state, відносяться Росія, Таджикистан, Білорусь, Молдова, Китай, Україна.

Інтенсивний процес створення нових незалежних держав намітився після Першої світової війни. Друга світова війна, деколонізація Африки і розпад соціалістичного табору досі виступають основними поживними елементом суверенізації нових територій. Ймовірно, у другій половині ХХІ

століття основним трендом стане боротьба за природні ресурси - енергоносії, родючі землі і, перш за все, питну воду.

Джерело: «Государства третьего тысячелетия» / Эксперт / №32-33(400).
- 02 сентября. - 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<http://www.expert.ua/articles/8/0/11634/>

1. Які країни світу впливають на формування нових державних утворень?
2. Які втрати та здобутки новоутворених держав?
3. Чи мають шанс новоутворені держави стати вагомими суб'єктами міжнародних економічних відносин?
4. Як и думаете, кількість держав і надалі буде збільшуватися? З чим це пов'язано?

Тестові завдання

1. Кару – це:

- а) община факторій, об'єднання, яке виступало посередником у міждержавному обміні за часів Античної Греції та Риму;
- б) торговельний посередник за часів Великих географічних відкриттів;
- в) службова особа або торговельний агент палацу чи храму за часів Античної Греції та Риму;
- г) правильна відповідь відсутня.

2. Одним із видом міждержавної торгівлі за часів Стародавнього світу була:

- а) міжнародна торгівля;
- б) транзитна торгівля;
- в) реекспортний тип;
- г) торгівля відсутня.

3. Історично першою світовою валютною системою є:

- а) Паризька;
- б) Ямайська;
- в) Бреттон-Вудська;
- г) правильна відповідь відсутня.

4. Який вид торгівлі переважав в Стародавній Греції та Римі:

- а) зовнішня;
- б) внутрішня;
- в) в) торгівля відсутня;
- г) правильна відповідь відсутня.

5. Яка країна від середини XVII до середини XX століття була світовим лідером у виробництві залізничного устаткування, парових котлів, виробів хімічної промисловості:

- а) Австро-Угорщина;
- б) Великобританія;
- в) в) Німеччина;
- г) Росія.

6. Найбільшими експортерами позичкового капіталу у XIX-XX ст. були такі країни:

- а) Росія, Японія, США, Австро-Угорщина;
- б) Великобританія, Росія, Канада, Єгипет;
- в) Великобританія, Франція, Німеччина, Бельгія, Швейцарія;
- г) Іспанія, США, Австро-Угорщина;

7. Зародження експортно-імпоротної торгівлі відбулося в:

- а) Вавілонії;
- б) Римі;
- в) Китаї;
- г) Лісабоні.

8. Основними соціально-економічними наслідками Великих географічних відкриттів є:

- а) зміцнення позицій міської і сільської буржуазії;
- б) посилення нових тенденцій в економічній політиці європейського абсолютизму;
- в) формування колоніальної системи;
- г) всі відповіді вірні.

9. На початку XXI ст. у сільському, лісовому і рибному господарстві країн із середнім рівнем економічного розвитку залишалося працювати:

- а) менш як 10 % працездатного населення;
- б) 15-25 % працездатного населення;
- в) 50-70 % працездатного населення;
- г) більш як 80 % працездатного населення.

10. У тезі «Особливість _____ на рубежі 19 – 20 століть полягала в тому, що, як правило, вона формувалася на сімейно-династичній основі. В США, наприклад, олігархія трималася на таких сімействах як Рокфеллери, Мюллери, Дюбони. У Великобританії: Ротшильди, Шредери. В Німеччині панували Сіменси, Тіссони.», упущено слово(:

- а) транснаціональна компанія;
- б) міжнародна організація;
- в) фінансова олігархія;
- г) інфраструктура.

11. Тамкару – це:

- а) об'єднання, яке виступало посередником у міждержавному обміні за часів Античної Греції та Риму;
- б) торговельний посередник за часів Великих географічних відкриттів;
- в) службова особа або торговельний агент палацу чи храму за часів Античної Греції та Риму;
- г) правильна відповідь відсутня.

12. У 1976 році почала діяти така світова валютна система:

- а) Паризька;
- б) Ямайська;

- в) Бреттон-Вудська;
- г) правильна відповідь відсутня.

13. Який вид торгівлі переважав в Стородавній Греції та Римі:

- а) зовнішня;
- б) внутрішня;
- в) торгівля відсутня;
- г) транзитна.

14. Яка країна від середини XVII до середини XX століття була світовим лідером у виробництві устаткування, машин, чорних металів:

- а) Австро-Угорщина;
- б) Великобританія;
- в) Франція;
- г) Німеччина.

15. Найбільшими експортерами позичкового капіталу у XIX-XX ст. були такі країни:

- а) Росія, США;
- б) Великобританія, Росія, Канада, Єгипет;
- в) Китай, Канада, Іспанія, Греція;
- г) Великобританія, Китай, Єгипет.

16. Для виникнення й розвитку капіталістичного виробництва необхідні такі умови:

- а) наявність багатьох бідних людей, юридично вільних, але позбавлених засобів виробництва та існування і змушених найматися на роботу до капіталіста;
- б) нагромадження в руках невеликого числа людей значного грошового багатства, необхідного для створення та ведення капіталістичного підприємства;
- в) наявність багатьох багатих людей, котрі мають у розпорядженні засоби виробництва та бажають їх перепродати;
- г) відповідь а та б.

17. «Майстернею світу» від XVIII до першої половини XX століття вважалася:

- а) Великобританія;
- б) Австро-Угорщина;
- в) Фінляндія;
- г) Німеччина.

18. На початку XXI ст. у сільському, лісовому і рибному господарстві економічно розвинутих країн залишалося працювати:

- а) менш як 10 % працездатного населення;
- б) більш як 15 % працездатного населення;
- в) менш як 1 % працездатного населення;
- г) більш як 25 % працездатного населення.

19. У тезі «Головну відповідальність за розвиток "_____» несуть, звичайно, економічно розвинуті країни, на які припадає лише 20 %

населення Землі і майже 80 % споживаних людством природних ресурсів», упущено слово(:

- а) екологічної ситуації;
- б) соціальних хвороб;
- в) демографічного вибуху;
- г) сфери ІТ.

20. Головною відмінною ознакою епохи первісного нагромадження капіталу є:

- а) паралельно з торговим капіталом у цей період розвивався позичковий, або банківський, капітал, який прийшов на зміну середньовічному лихварству;
- б) розвиток торгівлі привів до змін у сфері виробництва — як сільськогосподарського, так і промислового;
- в) розвиток товарно-грошових відносин, становлення ринкової економіки, яка наклала відбиток на всі сторони суспільного життя того часу;
- г) всі відповіді вірні.

Тема 4. ТОРГІВЛЯ ТОВАРАМИ ТА ПОСЛУГАМИ В МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

Питання для обговорення

1. Що таке зовнішня та міжнародна торгівля? Яка різниця між ними?
2. Охарактеризуйте структуру світового товарообігу.
3. Приведіть систему показників розвитку міжнародної торгівлі.
4. Розкрийте сутність політики вільної торгівлі та протекціоністської торгівельної політики.
5. Охарактеризуйте сутність та особливості тарифних методів державного регулювання зовнішньоторговельних відносин.
6. Що являє собою єдиний митний тариф України?
7. Яку роль відіграє мито у міжнародній торгівлі?
8. Приведіть різні класифікаційні ознаки поділу мита.
9. У чому полягає сутність нетарифних інструментів регулювання міжнародної торгівлі?
10. В чому полягають приховані методи регулювання торгівлі?
11. Охарактеризуйте фінансові методи регулювання торгівлі.
12. Яку роль виконують правила Incoterms 2010?

Практичні завдання

1. Розв'язати задачу за таких умов: Застосувавши формули основних показників міжнародної торгівлі, знайти відсутні дані:

<i>Показники</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
1. Експорт	118,13	105,95	100,64		101,27
2. Імпорт			54,68	52,13	
3. Торговий оборот	178,87			149,82	
4. Торгове сальдо		3,12			0,27
5. ВВП		386,93			402,64
6. Експортна квота	0,31		0,25		
7. Імпортна квота				0,13	
8. Темп росту експорту					
9. Темп приросту експорту					

Рекомендації до вирішення задач

Показники обсягу міжнародної торгівлі (МТ)

- експорт - вивіз товару з країни;
- імпорт - ввіз товару в країну;
- торговий оборот (ТО) – сукупний обсяг експорту й імпорту за визначений період часу;
- фізичний обсяг МТ – оцінка обсягу експорту-імпорту за визначений період часу в постійних цінах;
- генеральна торгівля – вартість ТО і транзитних товарів;
- спеціальна торгівля – чистий ТО;
- реекспорт – вивіз раніше завезеного товару, без його переробки;
- реімпорт – увіз раніше вивезених товарів без переробки.

Показники за критерієм структури міжнародної торгівлі

- товарної (структура експорту й імпорту по товарних позиціях)
- географічної (структура експорту й імпорту по групах країн і регіонах)
- інституціональний (структура експорту й імпорту по суб'єктах і методам товарного обміну)

Показники динаміки міжнародної торгівлі

- темп росту експорту: $Тре = (Езр/Ебр) * 100\%$,
де $Езр$ - обсяг експорту в звітному році, $Ебр$ - обсяг експорту в базисному році;
- темп росту імпорту: $Трі = (Ізр/Ібр) * 100\%$,
де $Ізр$ - обсяг імпорту в звітному році, $Ібр$ - обсяг імпорту в базисному році;
- темп росту ТО: $Трто = (ТОзр/ТОбр) * 100\%$,
де $ТОзр$ - обсяг ТЕ в звітному році, $ТОбр$ - обсяг ТЕ в базисному році;
- темп приросту експорту: $Тпре = (Трезр/Требр) * 100\%$,

де Трезр- темп росту експорту в звітному році, Требр- темп росту експорту в базисному році;

➤ темп приросту імпорту: $T_{прі} = (T_{різр}/T_{рібр}) * 100\%$,

де Трізр- темп росту імпорту в звітному році, Трібр- темп росту імпорту в базисному році;

➤ темп приросту ТО: $T_{пто} = (T_{ртозр}/T_{ртобр}) * 100\%$,

де Тртозр- темп росту ТЕ в звітному році, Тртобр- темп росту ТО в базисному році.

Показники результативності міжнародної торгівлі

➤ торгове сальдо - різниця між вартісним обсягом експорту й імпорту товарів окремої країни за рік;

➤ сальдо балансу послуг - різниця між вартістю послуг, які надає країна, і вартістю послуг, які вона імпортує;

➤ сальдо некомерційних операцій - різниця між доходами від інвестицій, грошових переказів, внесків, переміщення коштів у спадщину, при рішенні сімейних проблем;

➤ сальдо балансу поточних операцій – це сума торгового сальдо, балансу послуг і некомерційних операцій;

➤ експорт на душу населення - вартісний обсяг експорту за рік, ділений на кількість населення в даній країні;

➤ імпорт на душу населення - вартісний обсяг імпорту за рік, ділений на кількість населення в даній країні;

➤ торговий оборот на душу населення - вартісний обсяг ТО за рік, ділений на кількість населення в даній країні;

➤ експортна квота - відношення вартісного обсягу експорту до ВВП
 $E_{кв} = E_{зр}/ВВП * 100\%$;

➤ імпортна квота - відношення вартісного обсягу імпорту до ВВП
 $I_{кв} = I_{зр}/ВВП * 100\%$;

➤ квота ТО - відношення вартісного обсягу ТО до ВВП
 $T_{окв} = T_{озр}/ВВП * 100\%$.

2. Розв'язати задачу за таких умов: Дані про показники експортних операцій країни представлені в наступній таблиці

Показники	Умовні позначення	Базисний рік	Звітний рік
Валютний виторг за реалізовану експортну продукцію, млрд.грн.	ВЕ	28,6	31,4
Внутрішня вартість експортної продукції, млрд.грн.	СЕ	26,4	29,9
Середні залишки оборотних коштів для виробництва експортної продукції, млрд.грн.	ЗСЕ	2,4	2,7

Необхідно обчислити:

- 1) коефіцієнт віддачі коштів, вкладених в експортну продукцію;
- 2) бюджетну ефективність експорту;
- 3) оборотність коштів, вкладених в експорт.

Розв'язок

1) Коефіцієнт віддачі коштів, вкладених в експортну продукцію:

$$DO_{(базис, звіт)} = BE / 3CE, \quad I_{від} = K_{звіт} / K_{баз}$$

$$K_{баз} = 28,6 / 2,4 = 11,9 \text{ грн. на 1 грн.}; \quad K_{звіт} = 31,4 / 2,7 = 11,6 \text{ грн. на 1 грн.},$$

$I_R = 11,6 / 11,9 = 0,977$ чи 97,7, тобто віддача коштів, вкладених в експортну продукцію країни скоротилася на 2.3%.

2) Бюджетна ефективність експорту:

$$EB = BE / CE;$$

$$EB_0 = 28,6 / 26,4 = 1,083, \quad EB_1 = 31,4 / 29,9 = 1,050 \text{ грн. на 1 грн.}$$

$$I_e = EB_1 / EB_0 = 1,050 / 1,083 = 0,9697 \text{ чи } 97\%, \text{ тобто знизилася на } 3\%.$$

3) Число оборотів коштів, вкладених в експорт:

$$n = CE / 3CE,$$

$$n_0 = 26,4 / 2,4 = 11,0 \text{ про.}, \quad n_1 = 29,9 / 2,7 = 11,07 \text{ про.}$$

$I_n = n_1 / n_0 = 11,7 / 11 = 1,0067$ чи 100,7%, тобто оборотність коштів, вкладених в експортну продукцію, підвищилася на 0,7%.

Відповідь:

1) коефіцієнт віддачі коштів, вкладених в експортну продукцію - 0,977 ;

2) бюджетну ефективність експорту – 0,9697;

3) оборотність коштів, вкладених в експорт - 1.

Методичні рекомендації до вирішення задач

Бюджетна ефективність – це співвідношення між валютним виторгом за експортну продукцію (BE) і вартістю продукції у внутрішніх цінах (CE):

$$EB = BE / CE.$$

Економічна ефективність – це відношення вартості експортної продукції у внутрішніх цінах до витрат на її виробництво:

$$EE = CE / 3E.$$

Коефіцієнт віддачі коштів, вкладених в експортну продукцію - це відношення валютного виторгу за реалізовану експортну продукцію до величини середніх залишків оборотних коштів для виробництва експортної продукції:

$$DO_{(базис, звіт)} = BE / 3CE.$$

Оборотність коштів, вкладених в експорт – це відношення значення внутрішньої вартості експортної продукції до величини середніх залишків оборотних коштів для виробництва експортної продукції:

$$n = CE / 3CE.$$

3.Розв'язати задачу за таких умов: Ставка імпортного тарифу на телевізори складає 30%, на електронно-променеві трубки для телевізорів – 60%. Розрахувати ефективний рівень митного захисту, якщо вартість трубки складає 40% від вартості телевізора.

Розв'язок

Ефективний рівень митного захисту:

$$T_e = \frac{0,3 - 0,4 \cdot 0,6}{1 - 0,4}$$

Відповідь: $T_e = 0,1$ або 10%

Методичні рекомендації до вирішення задач

Ефективна ставка тарифу – реальний рівень митного обкладання кінцевих імпортованих товарів, обчислений з обліком мит, що накладаються на імпорт проміжних товарів.

$$T_e = \frac{T_n - \alpha \cdot T_{im}}{1 - \alpha},$$

Де T_e – ефективний рівень митного захисту;

T_n – номінальна ставка тарифу на кінцеву продукцію;

T_{im} – номінальна ставка тарифу на імпортовані частини і компоненти.

α – частка вартості імпортованих компонентів у вартості кінцевого продукту.

Причому,

- якщо у виробництві кінцевої продукції не використовуються імпортовані компоненти ($\alpha=0$), ефективний рівень митного захисту дорівнює номінальному ($T_e=T_n$);
- якщо ставка митного тарифу на кінцеву продукцію і на імпортовані компоненти однакова ($T_n=T_{im}$), то ефективний рівень митного захисту знову таки дорівнює номінальному ($T_e=T_n$);
- ставка ефективного рівня митного тарифу (T_e) зростає в міру збільшення частки імпортованих компонентів у кінцевій продукції (збільшення коэф. α);
- ставка ефективного рівня митного тарифу (T_e) падає в міру росту тарифу на імпортовані компоненти (T_{im}), вірно і протилежне;
- номінальна ставка тарифу може бути тільки позитивною, ефективна ставка може бути як позитивною, так і негативною у випадку, якщо тариф на імпортовані компоненти значно перевершує тариф на кінцеву продукцію.

4. Проаналізувати ситуацію та зробити висновок: Припустимо, виробники в Україні й у США випускають тільки два товари – устаткування і сировина:

Товар		США	Україна
Устаткування	(роб.день/ од.устатк.)	1	4
Сировина	(роб.день/ ед.сировини)	3	2

У виробництві якого товару країни мають абсолютні переваги?

Аналіз ситуації

США мають АП у виробництві устаткування, оскільки на створення його одиниці їм треба затратити всього 1 роб. день у порівнянні з 4 роб.

днями в Україні. (Якщо розглядаються витрати праці, то критерій вибору переваги йде по мінімізації витрат). Україна має АП у виробництві сировини, тому що вона витрачає на видобуток його одиниці 2 роб. дні в порівнянні зі США, що витрачають 3 роб. дні.

США:

Без торгових відносин між країнами – виробник устаткування зможе обміняти одиницю свого устаткування, на виробництво якого витрачений 1 день на 1/3 одиниці сировини.

За умовами вільної торгівлі – американський виробник устаткування зможе обміняти одиницю свого устаткування, на виробництво якого витрачений 1 день на 1/2 одиниці української сировини.

Україна:

Без торгових відносин між країнами – виробник сировини зможе обміняти одиницю своєї сировини, на видобуток якого витрачено 2 дні на $2/4=1/2$ одиниці устаткування.

За умовами вільної торгівлі – український виробник сировини зможе обміняти одиницю своєї сировини, на видобуток якого витрачено 2 дні на $2/1=2$ одиниці американського устаткування.

Висновок: українським виробникам купити устаткування в США, а американським – купити сировину в Росії вигідніше, ніж робити це на внутрішньому ринку.

5. Проаналізувати ситуацію та зробити висновок: Припустимо, виробники в Україні й у США випускають тільки два товари – устаткування і сировину:

<i>Товар</i>		<i>США</i>	<i>Україна</i>
Устаткування	(роб.день/ од.устатк.)	1	3
Сировина	(роб.день/ од.сировини)	2	4

У виробництві якого товару країни мають порівняльні переваги?

Аналіз ситуації

США мають АП у виробництві як устаткування так і сировини. (Якщо розглядаються витрати праці, то критерій вибору переваги йде по мінімізації витрат). Здавалося б США повинні робити й експортувати в Україну і сировину і матеріали, а в Україні шансів заробити взагалі немає.

Без торгових відносин між країнами –

американський працівник за 1 роб. день зможе зробити 1 од. устаткування і $1/2$ од. сировини;

український працівник за 1 роб. день зможе зробити $1/3$ од. устаткування і $1/4$ од. сировини.

Альтернативна ціна од. сировини, виражена через вартість од. устаткування:

у США: 1 од. сировини = $2/1$ од. устаткування (за той час, коли добувається 1 од. сировини – 2 дні – можна встигнути зробити 2 од. устаткування);

в Україні: 1 од. сировини = $4/3$ од. устаткування (за той час, коли добувається 1 од. сировини – 4 дні – можна встигнути зробити $4/3$ од. устаткування).

Висновок: Україна має ПП у видобутку сировини (дешевше: $4/3 = 11/3 < 2/1 = 2$). Це означає: якщо американський машинобудівник захоче купити сировину, то на внутрішньому ринку (без торгових взаємин з Україною) йому доведеться віддати 2 од. устаткування за од. сировини, а купуючи ту ж сировину в Україні (при наявності торгових відносин), йому доведеться віддати тільки $11/3$ од. устаткування. Тому США вигідно імпортувати сировину з України, а Україна буде експортувати її в США (воно в Україні дешевше).

Виграш від торгівлі американського машинобудівника: $V^{\text{США}} = 2 - 11/3 = 2/3$ од. устаткування, що рівноцінно $2/3$ роб. дням.

Альтернативна ціна од. устаткування, виражена через вартість од. сировини:

в Україні: 1 од. устаткування = $3/4$ од. сировини (за той час, коли виробляється 1 од. устаткування – 3 дні – можна встигнути добути $3/4$ од. сировини);

у США: 1 од. устаткування = $1/2$ од. сировини (за той час, коли виробляється 1 од. устаткування – 1 день – можна встигнути добути $1/2$ од. сировини).

Висновок: США має ПП у виробництві устаткування (дешевше: $1/2 = 2/4 < 3/4$). Це означає: якщо українське видобувне підприємство захоче купити устаткування, то на внутрішньому ринку (без торгових взаємин зі США) йому доведеться віддати $3/4$ од. сировини за од. устаткування, а купуючи те ж устаткування в США (при наявності торгових відносин), йому доведеться віддати тільки $1/2$ од. сировини. Тому Україні вигідно імпортувати устаткування зі США, а США будуть експортувати його в Україну (воно в США дешевше).

Виграш від торгівлі українського видобувного підприємства: $3/4 - 1/2 = 1/4$ од. сировини, що рівноцінно 1 роб. дню.

Тестові завдання

1. Міжнародна торгівля - це:

- а) форма господарювання, при якій всі вироблені товари виробляються, збуваються і споживаються всередині країни;
- б) внутрішній ринок, частина котрого орієнтується на іноземних покупців;

- в) суспільно-територіальний поділ праці між країнами зі сталою концентрацією виробництва певної продукції;
- г) сфера міжнародних товарно-грошових відносин, що представляє собою сукупність зовнішньої торгівлі усіх країн світу.

2. Вільна торгівля - це:

- а) регулювання зовнішньоекономічної діяльності через дозволи, видані державними органами на експорт чи імпорт товару у встановлених обсягах на визначений проміжок часу;
- б) державні заходи впливу на міжнародну торгівлю з метою регулювання структури та напряму міжнаціональних потоків товарів і послуг та контролю за світовим рухом факторів виробництва;
- в) суспільно-територіальний поділ праці між країнами зі сталою концентрацією виробництва певної продукції;
- г) політика мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю, яка розвивається на основі вільних ринкових сил попиту та пропозиції.

3. Протекціонізм - це:

- а) форма господарювання, при якій всі вироблені товари виробляються, збуваються і споживаються всередині країни;
- б) державна політика захисту внутрішнього ринку від іноземної конкуренції шляхом використання тарифних і нетарифних інструментів торгової політики;
- в) кількісне обмеження на обсяг товару, що може бути імпортованим/експортованим за визначений проміжок часу;
- г) політика мінімального державного втручання у зовнішню торгівлю, яка розвивається на основі вільних ринкових сил попиту та пропозиції.

4. Адвалорне мито нараховується у:

- а) встановленому розмірі на одиницю виміру товару;
- б) відсотках до митної вартості товару;
- в) вигляді комбінації адвалорного та специфічного способів;
- г) багатосторонньому пільговому режимі.

5. До кількісних методів нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі відносять такі інструменти:

- а) ембарго, квотування, ліцензування;
- б) технічні бар'єри, державні закупівлі;
- в) субсидії;
- г) експортне кредитування.

6. Квотування – це:

- а) кількісне обмеження на обсяг товару, що може бути імпортованим/експортованим за визначений проміжок часу;
- б) дозвіл на введення або виведення того чи іншого товару протягом року без обмежень кількості угод;

- в) грошові виплати спрямовані на підтримку національних виробників та опосередковану дискримінацію імпорту;
- г) метод нетарифної торгової політики продажу товарів на зовнішні ринки за цінами нижчі за світові.

7. Специфічне мито нараховується у:

- а) встановленому розмірі на одиницю виміру товару (вага, площа, об'єм);
- б) відсотках до митної вартості товару;
- в) вигляді комбінації адвалорного та специфічного способів;
- г) багатосторонньому пільговому режимі.

8. Експортне кредитування – це:

- а) дотування використовуваних матеріалів, витрат на зарплату, проведення досліджень, створення і використання інфраструктури;
- б) прямі або непрямі субсидії, які надаються залежно від обсягу виробництва або експорту;
- в) фінансовий метод нетарифного регулювання, який передбачає фінансове стимулювання державного розвитку експорту національними виробниками;
- г) дозвіл на введення або виведення того чи іншого товару протягом року без обмежень кількості угод.

9. Технічні бар'єри – це:

- а) всі державні заходи контролю та обмежень, пов'язані з вимогами до технічних параметрів товару, які можуть бути використані як засіб обмеження доступу тих чи інших товарів на внутрішній ринок країни;
- б) письмовий дозвіл строком до 1 року на ввіз або вивіз товару, що видається владою конкретній фірмі на здійснення однієї зовнішньоторговельної угоди;
- в) дозвіл ввезти чи вивезти даний товар до будь-якої країни за певний проміжок часу без обмежень його кількості або вартості;
- г) дозвіл на введення або виведення того чи іншого товару протягом року без обмежень кількості угод.

10. Письмовий дозвіл строком до 1 року на ввіз або вивіз товару, що видається владою конкретній фірмі на здійснення однієї зовнішньоторговельної угоди - це :

- а) генеральна ліцензія;
- б) глобальна ліцензія;
- в) разова ліцензія ;
- г) субсидування .

11.Дотування використовуваних матеріалів, витрат на зарплату, проведення досліджень, створення і використання інфраструктури - це:

- а) опосередковані субсидії;
- б) субсидування витрат;
- в) субсидування товару;

г) зворотній демпінг .

12. Зустрічний демпінг – це:

- а) дотування використовуваних матеріалів, витрат на зарплату, проведення досліджень, створення і використання інфраструктури;
- б) тимчасовий епізодичний продаж товарів на зовнішньому ринку за низькими цінами у зв'язку з тим, що у експортерів накопичилися великі запаси товарів;
- в) фінансовий метод нетарифного регулювання, який передбачає фінансове стимулювання державного розвитку експорту національними виробниками;
- г) взаємні поставки одного і того ж товару між двома країнами за зниженими, демпінговими цінами.

13. До фінансових методів нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі відносять такі інструменти:

- а) ембарго, квотування, ліцензування;
- б) технічні бар'єри, державні закупівлі;
- в) субсидії, експортне кредитування, демпінг;
- г) імпортне кредитування.

14. Квотування – це:

- а) кількісне обмеження на обсяг товару, що може бути імпортованим/експортованим за визначений проміжок часу;
- б) дозвіл на введення або виведення того чи іншого товару протягом року без обмежень кількості угод;
- в) грошові виплати спрямовані на підтримку національних виробників та опосередковану дискримінацію імпорту;
- г) метод нетарифної торгової політики продажу товарів на зовнішні ринки за цінами нижчі за світові.

15. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності через дозволи, видані державними органами на експорт чи імпорт товару у встановлених обсягах на визначений проміжок часу - це :

- а) ембарго;
- б) демпінг;
- в) експортні квоти;
- г) ліцензування.

16. Тарифні квоти - це:

- а) максимальний обсяг певної категорії товарів, які дозволено імпортувати з території країни протягом встановленого терміну;
- б) квоти, які встановлюються на товар з визначенням конкретної країни, куди товар може експортуватися, або з якої він може імпортуватися;
- в) квоти, які встановлюються на товар без зазначення конкретних країн, куди товар експортується, або з яких він імпортується;
- г) визначення кількості товару, дозволеного до вивозу за особливою, більш низькою ставкою тарифу протягом певного періоду часу.

17. Квоти, які встановлюються на чітко визначений період календарного року (як правило на 3 місяці) і застосовуються зазвичай для сільськогосподарської продукції - це:

- а) ембарго;
- б) демпінг;
- в) сезонні квоти;
- г) глобальні квоти.

18. Квота, яка встановлюється на товар з визначенням групи країн, куди товар експортується, або з яких він імпортується - це :

- а) разова ліцензія;
- б) індивідуальна квота;
- в) демпінг;
- г) групова квота.

19. Індивідуальна квота - це:

- а) максимальний обсяг певної категорії товарів, які дозволено імпортувати з території країни протягом встановленого терміну, визначається у натуральних чи вартісних одиницях;
- б) квота, яка встановлюється на товар з визначенням конкретної країни, куди товар може експортуватися, або з якої він може імпортуватися;
- в) дозвіл на введення або виведення того чи іншого товару протягом року без обмежень кількості угод;
- г) квота, що вводиться державою для захисту вітчизняних товаровиробників, для регулювання попиту та пропозиції на внутрішньому ринку.

20. Максимальний обсяг певної категорії товарів, які дозволено експортувати з території країни протягом встановленого терміну, визначається у натуральних чи вартісних одиницях - це:

- а) ліцензування;
- б) експортні квоти;
- в) демпінг;
- г) квотування.

Тема 5. МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРАЦІ

Питання для обговорення

1. Що являє собою міжнародна міграція робочої сили, які існують її види?
2. Які основні причини існування міжнародної трудової міграції?
3. Охарактеризуйте сучасні ознаки міжнародної трудової міграції.

4. Вкажіть позитивні та негативні сторони від участі країн у процесах трудової міграції.
5. Як впливає міжнародна міграція робочої сили на державні фінанси?
6. Охарактеризуйте методи та рівні державного регулювання міграції робочої сили.
7. Дослідіть форми і головні напрями сучасних міграційних потоків.
8. Які міжнародні організації задіяні у регулюванні міжнародної міграції?
9. Проаналізуйте вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток країн світу.
10. Поясніть регіональні особливості міжнародної трудової міграції.
11. Визначте проблеми міжнародної трудової міграції і ринку робочої сили в Україні.

Практичні завдання

1. Провести аналіз діяльності міжнародних організацій, що регулюють потоки міжнародної міграції робочої сили. Результати записати у формі табл.7.1.

Таблиця 7.1

Аналіз діяльності міжнародних організацій

п/п	Назва міжнародної організації	Дата заснування	Основне призначення у сфері регулювання міжнародної міграції робочої сили

2. Провести аналіз участі країн у процесах міжнародної міграції робочої сили. Результати записати у формі табл.7.2.

Таблиця 7.2

Втрати та здобутки країн від участі у міжнародній міграції робочої сили

Учасники	Здобутки	Втрати
Країна-експортер робочої сили		
Країна-імпортер робочої сили		

4. Розв'язати задачу за таких умов: Відомо, що в минулому році з країни А емігрувало 5070 чол., а іммігрувало 8112 чол. Загальна чисельність населення країни станом на 1 січня минулого року становила 12 637 275 чол.

Визначте показники валової та чистої міграції, а також частку чистої міграції в загальній чисельності населення країни А.

Розв'язок

Показник валової міграції являє собою суму показників еміграції та імміграції, тож:

$$\text{Валова міграція} = 5070 + 8112 = 13182 \text{ (осіб)}$$

Показник чистої міграції (або сальдо міграції) являє собою різницю показників імміграції та еміграції, тож:

$$\text{Чиста міграція} = 8112 - 5070 = 3042 \text{ (осіб)}$$

Зважаючи на те, що загальна чисельність населення країни становила 12 637 275, то частка чистої міграції в загальній чисельності населення країни становитиме: $(3042 \cdot 100) / 12637275 = 0,024$ (%).

Відповідь: Валова міграція - 13182 осіб, чиста міграція - 3042 осіб, частка чистої міграції в загальній чисельності населення країни - 0,024 (%).

4. Розв'язати задачу за таких умов: частка мігрантів у створенні ВВП країни складає 10%; величина ВВП у звітному році складає 800 млрд. дол. Розрахуйте вклад мігрантів у створення ВВП.

Розв'язок

Розрахуємо вклад мігрантів у створення ВВП в абсолютному значенні:

$$800 \cdot 0,1 = 80 \text{ (млрд. дол.)}$$

Відповідь: вклад мігрантів у створення ВВП становить 80 млрд. дол.

3. Проаналізувати ситуацію та відповісти на поставлені запитання.

Міжнародний рух робочої сили. Мігранти в Німеччині

Однією з найбільш скандальних видань у Європі 2010 року стала книга колишнього берлінського сенатора та одного з директорів Бундесбанку Тіло Саррацина «Німеччина: самоліквідація, або як ми ставимо на кін свою країну». На майже п'яти сотнях сторінок автор лякає німців швидким крахом країни, яку, вважає він, ось-ось накриє потік неосвічених, агресивних і фанатичних мігрантів-мусульман.

Ще до того як праця Тіло Саррацина з'явився в продажу, німецькі ЗМІ та німецькі політики висловилися з нищівною критикою. Було заявлено, що книга працює на поділ суспільства, розпалює міжнаціональну ненависть і глибоко ображає всіх жителів Німеччини. Колишні скандальні висловлювання Саррацина, зроблені без оглядки на прийняті в німецькому суспільстві пристойності, налаштували проти нього практично весь політичний істеблішмент. У толерантній Німеччині Саррацин відомий своїми вкрай різкими висловлюваннями з питань інтеграції мігрантів і ідеями про те, що неможливо поєднувати державу і масову імміграцію, викликала обурення громадськості. Вже через три дні після подання книги Рада директорів Бундесбанку відсторонила його від займаної посади - «за завдання шкоди іміджу банку». Канцлер Німеччини Ангела Меркель «з великою повагою» зустріла це безпрецедентне рішення банку, звільнення Саррацина підтримали і інших провідних політиків. Втім, відторгнення німцями тез Саррацина не так однозначно, як може здатися з виступів

провідних політиків. Згідно з опитуванням Der Spiegel, близько 35 % простих громадян схвально сприйняли виступи Саррацина, порахувавши його сміливцем, що зважився сказати про давно наболіле.

Невдоволення німецьких бюргерів станом речей зростає тим більше, чим більше мігрантів-мусульман в країні. У 2007 році, згідно з даними німецької Федеральної статистичної служби, на території ФРН проживало 15,4 млн громадян іноземних держав або громадян Німеччини в першому поколінні. Таким чином, іноземці та «мають іноземне минуле» жителі становили близько 18 % населення країни. Не менш 4 млн іноземців, або трохи менше 5 % населення, складали вихідці з ісламських країн, в першу чергу з Туреччини, але також з країн Близького Сходу, Африки, Албанії та Боснії-Герцеговини.

У багатьох випадках відторгнення мусульман німецьким товариством має цілком конкретні причини. Мало який німець - навіть симпатизує мусульманам - готовий сприймати поширений в турецькій і арабській громадах звичай «вбивства честі» чи миритися і з тим, що в його країні 15-річних дівчаток насильно видають заміж. Ніяка інша група мігрантів не практикує звичаїв, настільки контрастують з німецьким способом життя, як живуть у Німеччині мусульмани, що створюють справжні «паралельні співтовариства» і не бажають знати про країну проживання нічого, крім адреси найближчого бюро соціальної служби.

Класичним прикладом такого емігрантського гетто з турецько-ісламським колоритом є берлінський Нойкелльн, що розташований в самому центрі Берліна, цей район традиційно був малопривабливим. У роки поділу міста квартали Нойкелльна, що належали Західному Берліну, примикали до Берлінської стіни. Не дивно, що тут жили переважно мігранти і бідні верстви населення. Сьогодні 50 % нойкелльнцев складають іноземці або громадяни Німеччини в першому поколінні, насамперед турки. Серед дітей, що живуть в цьому районі і які відвідують школи, частка іноземців становить від 80 до 100 %. 35 % дорослого працездатного населення Нойкелльна не має роботи і живе за рахунок соціальних виплат, серед 25 - річних жителів безробітних 60%.

Справжня трагедія Берліна полягає в тому, що соціальна апатія, охоплює турецьке населення Нойкелльна, підтримується обома сторонами. Туркені, які приїжджають до Німеччини у статусі нареченої з турецької провінції (часто не вміють читати і писати і задоволені прийдешнім статусом багатодітної безробітної матері на соціальне забезпечення) виховують дітей в презирстві до освіти і європейським цінностям. У свою чергу, чиновники німецької освітньої системи не стежать за якістю освіти в школах, переповнених турецькими дітьми, і вважають, що «мігрантам достатньо отримувати другосортну освіту». У більш-менш відкритій формі така дискримінація за національною ознакою спостерігається на всіх щаблях німецького суспільства: точно так само, як турецькому першокласнику вкрай

складно потрапити в «хороший» клас, а випускниці, що носить хустку, майже неможливо знайти хорошу роботу.

Взаємне відторгнення і недовіра все частіше пронизують відносини німецьких турків і етнічних німців. Згідно з опитуваннями, більше 40% турків, що проживають у Німеччині, не сприймають канцлера Меркель як «свого канцлера». Зате десятки тисяч турків збиралися на стадіоні в Кельні, щоб привітати приїхав з візитом до Німеччини прем'є –міністра Туреччини. У свою чергу, німецька держава з підозрою дивиться хоча б мінімальні прояви релігійності мусульман. Якщо туркения носять хустку, то їй заборонено викладати в школах, а студентки –мусульманки навіть не допускаються до вчительської практики, в той час як католицькі черниці спокійно викладають у школах, одягнувши орденські Хабит.

Неготовність німецького суспільства бачити в числі своїх членів громадян-мусульман призводить до різкого скорочення кар'єрних шансів для турецької молоді. У свою чергу, сім'ї мусульманських мігрантів, часто відрізняються вкрай низьким рівнем освіти, не вважають за необхідне переконувати своїх дітей старанно вчитися. Німецька соціальна система забезпечує легальне перебування на території країни мігрантам з рівнем життя, що вважається в країнах Близького Сходу цілком високим. обсяг

Не дивно, що безробітним є кожен третій іноземець, що проживає в Берліні і кожен другий турок. Згідно з даними міських соціальних служб, в особливо неблагополучних районах міста є сім'ї, де на допомогу з безробіття живе вже третє покоління мігрантів, які звикли до такого життя і вважають це нормою. Саме тому слова Саррацина і його прихильників про те, що німецька соціальна система приваблює гірших представників країн Близького Сходу, знаходять підтримку серед багатьох добропорядних німецьких бюргерів. Але, як показала історія з книгою Саррацина, німецькі політики вважають за краще не обговорювати наболілі питання по суті, роблячи вигляд, що проблема в книзі, а не в структурі німецького суспільства.

1. Назвіть основні причини, що забезпечують приплив мігрантів в Німеччину.

2. Які умови транскордонної мобільності робочої сили сприяють припливу до Німеччини мігрантів з Туреччини і країн Близького сходу?

3. Оцініть вплив міграції на економіку і добробут Європейського Союзу і країн базування.

4. Якою мірою, з Вашої точки зору, описана ситуація може бути віднесена до інших країн Європейського Союзу?

5. Які заходи регулювання міжнародної міграції можуть бути використані Європейським Союзом для виходу з ситуації, що склалася?

Джерело: Котова А. Ю., Злотницкая Т. С., Хилов П. Л. Микроэкономика, макроэкономика, мировая экономика. Сборник кейсов: учебно-методическое пособие для самостоятельной работы студентов экономических специальностей / СПб ГТУРП. - СПб., 2012. - 43 с.

Тестові завдання

- 1. Залежно від форм переміщення виділяють такі види міжнародної трудової міграції :**
 - а) добровільна та вимушена;
 - б) сезонна та маятникова;
 - в) самостійна та організована;
 - г) внутрішня та інтеграційна.
- 2. Для країни-експортера робочої сили характерні такі позитивні риси:**
 - а) сприяє зменшенню безробіття, зменшуються витрати на соціальні потреби населення;
 - б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
 - в) скорочення чисельності населення, масовий відплив інтелектуальних кадрів;
 - г) економія витрат на освітню сферу.
- 3. Міжнародна міграція робочої сили – це:**
 - а) переміщення населення між різними регіонами, населеними пунктами, вони не впливають на зміну чисельності населення країни взагалі, а тільки на його перерозподіл у її межах;
 - б) переміщення людей із зміною місця проживання у пошуках кращих екологічних умов життя;
 - в) процес організованого або стихійного переміщення працездатного населення між країнами світового співтовариства;
 - г) різновид соціальних зрушень мобільного населення, яке пересувається за світоглядними мотивами у пошуках сприятливого культурного середовища.
- 4. Тимчасова міжнародна трудова міграція буває таких видів:**
 - а) самостійна та організована;
 - б) добровільна та вимушена;
 - в) внутрішня, зовнішня та інтеграційна;
 - г) сезонна та маятникова.
- 5. Для країни-експортера робочої сили характерна така негативна риса:**
 - а) поповнення бюджету країни за рахунок грошей, які переказують трансферами;
 - б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
 - в) сприяє зменшенню безробіття;
 - г) економія витрат на освітню сферу.
- 6. До економічних причин міграції відносять:**
 - а) політико-правові та воєнні фактори;
 - б) етнічні та соціальні особливості життя в інших країнах;

- в) стабільний і порівняно високий рівень заробітної плати в основних імміграційних центрах, порівняно вищий технічний рівень умов праці в країнах імміграції;
 - г) стрімкий ріст кількості населення планети.
- 7. Об'єм валової міграції – це:**
- а) сума імміграції з країни й еміграції в країну;
 - б) зовнішні міграції трудових ресурсів, що спрямовані за межі країни;
 - в) процес повернення емігрантів на батьківщину;
 - г) різниця імміграції з країни й еміграції в країну.
- 8. Для країни-імпортера робочої сили характерні такі позитивні риси:**
- а) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
 - б) економія витрат на освіту та профпідготовку, нащадки іммігрантів працюють більш сумлінно, а значить платять більше податків;
 - в) емігранти вкладають інвестиції в економіку своєї країни;
 - г) всі відповіді вірні.
- 9. Методи регулювання міжнародної міграції робочої сили поділяються на такі групи:**
- а) внутрішні та зовнішні;
 - б) адміністративно-правові та економічні;
 - в) національні та регіональні;
 - г) державні та приватні.
- 10. Основну частину іммігрантів в Західній Європі приймають такі країни:**
- а) Німеччина, Франція, Великобританія, Бельгія, Нідерланди, Швеція та Швейцарія;
 - б) Іспанія, Австрія, Німеччина;
 - в) Польща, Італія, Великобританія, Швейцарія;
 - г) Ісландія, Норвегія, Угорщина, Україна.
- 11. До заходів стимулювання виїзду іммігрантів із країни відносять:**
- а) розробка штрафних санкцій для країн-експортерів робочої сили;
 - б) надання матеріальної допомоги особам, котрі бажають виїхати; професійне навчання іммігрантів;
 - в) приховування осіб, котрі володіють унікальними знаннями;
 - г) створення фондів допомоги безробітним.
- 12. Виділяють такі рівні регулювання міжнародної міграції робочої сили:**
- а) національний та регіональний;
 - б) державний та приватний;
 - в) національний, міжнародний та інтеграційний;
 - г) на рівні міністерств та міжнародних організацій.
- 13. Для країни-імпортера робочої сили характерні такі негативні риси:**
- а) поповнення бюджету країни за рахунок грошей, які переказують трансферами;

- б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
 - в) збільшення безробіття, зниження рівня заробітної плати, соціальна напруженість і міжнаціональні ворожнечі;
 - г) економія витрат на освітню сферу.
- 14. До економічних причин міжнародної трудової міграції належать:**
- а) нерівномірність економічного розвитку країн;
 - б) стабільний і порівняно високий рівень заробітної плати;
 - в) нерівномірність процесу нагромадження капіталу в окремих країнах;
 - г) всі відповіді вірні.
- 15. Для країни-імпортера робочої сили характерні такі позитивні риси:**
- а) отримання дешевої робочої сили для шкідливої і важкої роботи, підвищення конкурентоспроможності товарів за рахунок зниження витрат виробництва;
 - б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
 - в) скорочення чисельності населення;
 - г) емігранти вкладають інвестиції в економіку своєї країни.
- 16. Залежно від характеру переміщення виділяють такі види міжнародної трудової міграції:**
- а) самостійна та організована;
 - б) внутрішня, зовнішня та інтеграційна;
 - в) добровільна та вимушена;
 - г) сезонна та маятникова.
- 17. Для країни-експортера робочої сили характерні такі позитивні риси:**
- а) поповнення бюджету країни за рахунок грошей, які переказують трансферами, емігранти вкладають інвестиції в економіку своєї країни;
 - б) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня;
 - в) скорочення чисельності населення, масовий вплив інтелектуальних кадрів;
 - г) економія витрат на освітню сферу.
- 18. До неекономічних причин міжнародної трудової міграції відносять:**
- а) етнічно-культурна близькість країни міграції;
 - б) тяжіння до реалізації потреб у розвитку особистості;
 - в) політичні причини;
 - г) всі відповіді вірні.
- 19. В якому році заснована Міжнародна організація праці:**
- а) 1965;
 - б) 2003 ;
 - в) 1919;
 - г) 2014.

20. Яка кількість міжнародних мігрантів нараховується станом на 2015 рік, млн. осіб :

- а) 560;
- б) 214;
- в) 1020;
- г) 123.

Тема 6. СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА І МІЖНАРОДНІ ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІ ВІДНОСИНИ

Питання для обговорення

1. У чому полягає сутність міжнародний валютно-фінансових відносин та які передумови їх розвитку?
2. Охарактеризуйте основні елементи міжнародної валютно-фінансової системи.
3. Які фактори впливають на стан міжнародних валютно-фінансових відносин?
4. Охарактеризуйте основні етапи розвитку Паризької валютної системи.
5. Який вплив здійснила Генуезька валютна система на ставлення світової валютної системи?
6. В чому особливості Бреттон-Вудської валютної системи.
7. Вкажіть переваги та недоліки Ямайської валютної системи.
8. Що таке валютний курс та які існують його види?
9. Охарактеризуйте режими валютних курсів.
10. Дослідуйте поняття «конвертованості валюти».
11. У чому полягає сутність валютного котирування?
12. Охарактеризуйте принципи та основні напрями розвитку валютних ринків.
13. Дайте визначення понять: угода «спот», форвардна та ф'ючесна угода, опціон, операція «своп».

Практичні завдання

1. Розв'язати задачу за таких умов: Американська компанія експортувала обладнання в Ірландію за ціною 10 тис. євро. Валютний курс склав 1 євро = 1,5 дол. США. Затрати на виробництво обладнання склали 11 тис. дол. США. Як зміниться прибуток експортерів в доларах при підвищенні курсу долара на 20%?

Розв'язок

Розрахуємо суму експортної поставки в доларах:
 $10\,000 * 1,5 = 15\,000$ (дол. США)

Прибуток експортера становить:

$$15\,000 - 11\,000 = 4\,000 \text{ (дол. США)}$$

Якщо курс долара підвищився на 20%, то він становитиме: $1,5 \cdot 1,2 = 1,8$ дол США за 1 євро, тож прибуток експортера становитиме:

$$(10\,000 \cdot 1,8) - 11\,000 = 7\,000 \text{ (дол. США)}$$

Відповідь: внаслідок підвищення курсу долара на 20% прибуток експортера збільшиться із 4 тис. дол. США до 7 тис. дол. США, тобто експортер отримає надприбуток у сумі 3 тис. дол. США.

2. Розв'язати задачу за таких умов:

Валюти	Частка валюти в кошику СДР (%)	Валютний курс за 1 долар	Валютні компоненти кошика СДР	Доларовий еквівалент валютних компонентів
1	2	3	4	5
Долар США			0,781	0,781
Євро	34	1,533		0,562
Японська єна		138,438	15,569	
Фунт стерлінгів		1,013		0,455
Всього	100			

Розрахувати курс СДР. Для спрощення розрахунків вважати, що коригування для всіх валют однакове.

Рекомендації до вирішення

Розрахунок курсу СДР по відношенню до долара чи іншої валюти, що входить до складу набору валютного кошика складається із такого алгоритму:

1) визначення питомої ваги кожної валюти (2) проводиться з урахуванням частки країни в міжнародній торгівлі;

2) валютні компоненти в одиницях відповідної валюти (4) визначаються як добуток її питомої ваги у валютному кошику (2) і середнього ринкового курсу до долара за останні три місяці (3) з коригуванням на попередній курс СДР;

в) доларовий еквівалент валютних компонентів розраховується шляхом ділення валютного компонента (4) на валютний курс (3).

3. Проаналізувати ситуацію та відповісти на поставлені запитання.

Від чого залежать курси валют

Валюти існують, тому що існують держави, які мають монополію на випуск грошей. Якби в якості платіжного засобу приймалося, наприклад, золото або срібло (як це було раніше), гроші однієї країни відрізнялися б від грошей іншої країни тільки вагою, формою, пробою металу та зображеннями на боках монет. Але це не так. Держави здатні забезпечити монополію на

випуск (емісію) грошей тільки в межах своєї країни, тому курси валют залежать від політики держав-емітентів та міжнародної торгівлі.

Як і вартість будь-якого товару, котирування валют визначаються балансом попиту та пропозиції. Розуміння ключових факторів, що формують попит на певну валюту та її пропозиція на світовому ринку дають уявлення про те, на що спиратися, вибираючи валюту для тих або інших цілей. Слід відразу зауважити, що це лише загальні орієнтири, які дозволяють робити припущення про стійкість валюти та її зміцнення або ослаблення в цілому. Валютний ринок відрізняється від ринку цінних паперів або товарів відсутністю єдиного засобу платежу. Інакше кажучи, на валютному ринку немає грошей у тому розумінні, у якому вони є на ринках товарів або цінних паперів. Купівля або продаж валюти – це завжди обмін однієї валюти на іншу, і говорячи про зростання або падіння курсу валюти, потрібно пам'ятати, що це зростання або падіння стосовно інших валют, рівнозначних «товарів» на валютному ринку. Тому якщо є причина укріплятися або слабшати для багатьох валют відразу, ми можемо не побачити ні зростання, ні зниження їхніх курсів.

Виділяють чотири основних фактори, що визначають курс валюти:

- а) зовнішньоторговельний баланс країни-емітента валюти;
- б) дії грошової влади країни-емітента (у тому числі, нарощування випуску національної валюти);
- в) плани на майбутнє (інвестиційні проекти компаній і держав, що передбачають капітальні витрати в тій або іншій валюті, довгострокові контракти тощо);
- г) довіра до валюти (використання її для зберігання заощаджень, довгострокових позик і захисту від ризиків, пов'язаних зі зміною курсів валют).

Потрібно пам'ятати, що в реальному житті всі чотири фактори діють одночасно, і сила їхнього впливу непостійна.

Зовнішньоторговельний баланс. Від того, на яку суму компанії, що працюють у тій чи іншій країні, експортують товарів і послуг, залежить надходження у країну іноземних валют. Так створюється попит на валюту країни на її внутрішньому ринку. Експортери купують місцеву валюту (вимінюють на іноземну), щоб оплатити свої витрати з виробництва товарів або послуг, які вони поставляють на світовий ринок. Чим більшим є обсяг експорту, тим вищий попит на внутрішню валюту країни. А отже, тим вищий і її курс. Імпортери, у свою чергу, повинні купити іноземну валюту (обміняти на національну), щоб здійснювати закупівлі для продажу усередині країни. Вони створюють пропозицію місцевої валюти й попит на іноземні валюти. Чим більше в країну імпортується товарів і послуг, тим більшим є попит на іноземні валюти та більша пропозиція місцевої валюти. І, відповідно, чим більший імпорт у грошовому вираженні, тим нижчий курс місцевої валюти. Очевидно, що поняття «більше» і «менше» відносно імпорту та експорту мають сенс тільки в порівнянні один з одним. Якщо експорт перевищує

імпорт у грошовому вираженні, то говорять про позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу. Коли зовнішньоторговельне сальдо позитивне, попит на місцеву валюту перевищує її пропозицію, що сприяє зростанню курсу цієї валюти. Попит на валюту країни з негативним торговельним балансом виявляється меншим, що сприяє ослабленню цієї валюти. Також і падіння експорту в грошовому вираженні веде до ослаблення валюти. Існують, однак, країни зі стабільною валютою й багаторічним негативним торговельним балансом, наприклад, США. Це не суперечить наведеному вище викладенню, але говорить про те, що на курс валюти таких країн сильніший вплив мають інші фактори. Очевидно, що експорт не може перевищувати імпорт завжди на ту саму величину. Торговельний баланс впливає на курс валюти в безперервному режимі. Іноді співвідношення експорту та імпорту в грошовому вираженні піддається сезонним коливанням. Причиною цього може бути як сезонний характер попиту на основні експортовані товари (наприклад, паливо), так і особливості вимог до фінансової звітності в країні. Наприклад, японські компанії восени зводять річні баланси та готуються до сплати щорічних податків. Для експортерів це вимагає так званої репатріації виторгу – обміну на ієни тієї його частини, яка потрібна для сплати податків. Результатом цього є щорічний пік попиту на ієну в останні місяці року. Це, у свою чергу, веде до тимчасового підвищення її курсу. Після сплати компаніями податків попит на японську валюту падає, і курс її також знижується.

Емісія валюти. Обсяг валюти в обігу залежить від того, наскільки інтенсивно відповідна держава її випускає, тобто фізично друкує паперові гроші та нарощує кількість грошей в обігу безготівковим способом (наприклад, видаючи кредити банкам). Зрозуміло, швидке нарощування грошової маси сприяє зростанню пропозиції національної валюти, і коли пропозиція «обганяє» попит на цю валюту, курс її знижується. Як приклад, можна привести реалізацію плану Полсона у США. Цей план, прийнятий Сенатом і Конгресом США у жовтні 2008 року, передбачав видачу кредитів американським банкам, викуп цінних паперів у фінансових компаній тощо. Загальна сума, яку передбачалося спрямувати на «антикризові» заходи, спочатку становила \$500 млрд., а потім була збільшена до \$800 млрд. Зниження курсу долара до основних світових валют, яке ми спостерігаємо в останні місяці, значною мірою є результатом реалізації плану Полсона, хоча й не тільки. Крім власне емісії національної валюти, держави користуються й іншими способами впливати на попит та пропозицію національної валюти. Найпоширеніші варіанти – обов'язковий продаж частини валютного виторгу (у Росії він був скасований навесні 2006 року), вилучення частини валютного виторгу експортерів у стабілізаційні та аналогічні фонди, а також операції на внутрішньому валютному ринку (інтервенції). Проводячи інтервенції на валютному ринку, держава (центральний банк) може грати проти ринку, штучно підтримуючи курс національної валюти вище або нижче певного рівня. У цьому випадку сила

впливу на курс валюти залежить від того, на дії якого масштабу готова піти грошова влада. Для зміцнення національної валюти державі доводиться скуповувати її, продаючи іноземну валюту зі своїх запасів. Для ослаблення національної валюти владі доводиться збільшувати її пропозицію, або направляючи на ці цілі частину держбюджету, або друкуючи гроші, яких «не вистачає». Під час кризи урядам вигідно послаблювати національну валюту своїми діями. Коли обсяг міжнародної торгівлі падає, і експорт багатьох країн-експортерів також знижується, ослаблення національної валюти поліпшує умови для експортерів, тому що витрати їх вимірюються в національній валюті, а виторг – в іноземній. Посилити позиції на світових ринках «своїх» експортерів уряди можуть, послаблюючи національну валюту, наприклад, шляхом масованої її емісії. Через зниження податкових і митних надходжень утворюється та зростає дефіцит держбюджету. Для його покриття країни, що нагромадили золотовалютні резерви, починають їх витрачати. На практиці це означає ту саму емісію національної валюти в кількості, відповідній до обсягу «витрачених» резервів.

Плани на майбутнє. Починаючи будівництво нового заводу, модернізацію виробництва, розвідування або освоєння нового родовища тощо, компанії планують капітальні витрати. Якщо передбачається закуповувати устаткування, технології та інше в іноземних партнерів, ці витрати плануються у валюті. В процесі підготовки до реалізації інвестпроектів, компанії нагромаджують на своїх рахунках запаси відповідної валюти. Що, у свою чергу, збільшує попит на неї й сприяє зростанню її курсу. Інвестпроекти часто фінансуються за рахунок позичкових коштів. Якщо позика береться в іноземному банку, компанія також одержує валюту, збільшуючи на неї попит. Тому великі позики компаній в іноземних банків сприяють зростанню курсу валютних позик. Крім капітальних витрат, компанії планують також і закупівлю сировини, продаж своєї продукції тощо, укладаючи довгострокові контракти. Укладання довгострокових контрактів на закупівлю сировини або поставку послуг з іншої країни збільшує попит на валюту цієї країни. Позики у валюті роблять не тільки компанії, але й населення, і держави. Усе сказане вище відноситься й до них.

Довіра до валюти. Прагнучи витрачати валюту або одержувати доходи в іноземній валюті, компанії намагаються захиститися від ризиків, пов'язаних зі змінами курсів валют. Ця операція називається хеджуванням. Наприклад, металургійний комбінат укладає довгостроковий контракт на рік на поставку сталевих листів за фіксованою ціною в доларах. Якщо курс долара знижуватиметься, виторг комбінату в перерахунку на гривні скоротиться, витрати (які також у гривнях) будуть становити більшу частку від виторгу, а прибуток скоротиться. Компанія укладає форвардний контракт на валютному ринку, «протилежний» її основним валютним операціям. Наприклад, якщо компанія-експортер очікує одержання виторгу в доларах, для хеджування ризику падіння курсу долара до гривні, вона укладає форвардний контракт на продаж доларів за гривні по прийнятному для себе

курсу. Якщо таких компаній багато, зростає попит на гривні і падає на долари. Це сприяє зміцненню гривні відносно долара. Вибір валюти, на яку укладаються форвардні контракти при хеджуванні, обумовлюється й довірою до цієї валюти. Це суб'єктивний показник, який неможливо виміряти. Якщо, за загальною думкою, та чи інша валюта буде залишатися досить стабільною протягом тривалого у масштабі бізнесу періоду (роки), її будуть частіше й у більшому обсязі використовувати для хеджування валютних ризиків. Валюти, курс яких взагалі непередбачений, використовувати для таких цілей незручно. Відповідно, зростає попит на валюти, які вважаються більш надійними. Аналогічно роблять і уряди, створюючи золотовалютні резерви. Частка золота в таких резервах більшості країн мінімальна, в основному вони складаються з державних боргових паперів країн-емітентів надійної валюти та найбільш надійної валюти. Свої боргові папери держави погашають у своїй же валюті, тому вони можуть вважатися в цьому випадку аналогом зберігання у резервах тієї ж валюти. Вибір державою тієї або іншої валюти для зберігання в ній своїх резервів – потужний фактор підтримки курсу цієї валюти. Також і відмова урядів від використання в якості резервної тієї або іншої валюти сприяє зниженню її курсу. Так само, як і продаж цієї валюти або держоблігацій країни-емітента. Різниця в ступені довіри людей (приватних осіб, власників компаній, членів урядів і т.д.) до валют значною мірою визначається оцінкою стійкості економік країн-емітентів цих валют. У так звану «велику п'ятірку» найбільш надійних валют світу входять долар США, євро, ієна, швейцарський франк і фунт стерлінгів. Суттєву роль також відіграє історія існування валюти. Чотири з п'яти валют «великої п'ятірки» існують багато десятиліть. Винятком є євро, але ця валюта прийшла на зміну цілій групі європейських валют, серед яких – німецька марка, валюта, що зберігала довгий час стабільність. В останні місяці 2013 року поширеною стала назва «валюта-притулок». Так називають долар і ієну – дві валюти, які зараз вважаються найбільш стабільними. Попит на них зростає, коли інвестори намагаються мінімізувати ризики, відмовляючись від перспектив одержання великого доходу. Наприклад, після певного періоду зростання фондових і сировинних ринків вони продають папери, «переходячи» у «валюти-притулки».

Коли ми ознайомилися з факторами, що визначають курс валюти, виникає запитання: як застосувати це на практиці? Прогнозувати курси валют було б дуже привабливо. Знаючи, як буде змінюватися курс тієї або іншої валюти, можна було б правильно вибирати моменти її купівлі й продажу, щоб виграти на різниці курсів. Можна було б вибрати для зберігання заощаджень валюту, яка точно виросте або хоча б не впаде до моменту, коли ми плануємо своїми заощадженнями скористатися. Кредит можна було б брати у валюті, яка серйозно ослабне в процесі його виплати. Однак очевидно, що якби такі точні прогнози були можливі, усі б так і робили. Принаймні, великі компанії та уряди, що мають можливість зібрати більше інформації та залучити для прогнозування кращих фахівців. А

приватним особам було б достатньо дивитися, що роблять великі гравці, і повторювати за ними. У житті такого не відбувається...

Джерело: Від чого залежать та як прогнозувати курси валют [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/poradnyk/106.htm

1. Здійсніть аналіз коливання світових валют протягом 10 років та встановіть причинно-наслідкові зв'язки зміни валютних курсів.
2. На прикладі Китаю, здійсніть аналіз зміни валютного курсу внаслідок зміни торгівельного балансу.
3. Наведіть приклади регулювання валютного курсу методом емісії валюти? Які переваги та недоліки застосування цього методу?
4. Проаналізуйте обсяги золотовалютних резервів розвинутих країн світу. Чи впливають їх обсяги на формування валютних курсів цих країн?
5. Які методи, на Вашу думку, є найбільш оптимальними для регулювання валютного курсу країн в умовах лібералізації економіки або прихованого протекціонізму?

Тестові завдання

1. Міжнародні валютно-фінансові відносини – це:

- а) сукупність заходів, що здійснюються у сфері міжнародних валютних відносин та інших економічних відносин відповідно до поточних та стратегічних цілей країни;
- б) сукупність валютно-економічних відносин, що історично склалися на засадах господарських зв'язків;
- в) система, що ґрунтується на офіційному закріпленні країною золотого вмісту національної валютної одиниці із зобов'язанням центрального банку купувати та продавати національну валюту в обмін на золото;
- г) сукупність суспільних відносин, що складаються при функціонуванні валюти у світовому господарстві і обслуговуючих взаємний обмін результатами діяльності національних господарств.

2. В залежності від приналежності валюта поділяється на такі види:

- а) національна та міжнародна;
- б) звичайна та «кошикова»;
- в) готівкова та безготівкова;
- г) резервна та конвертована.

3. Валютний кошик – це:

- а) метод порівняння середньозваженого курсу однієї валюти по відношенню до певного набору інших валют;
- б) номінальний валютний курс, помножений на співвідношення внутрішніх цін до цін країни, до валюти якої котирується національна валюта;
- в) ціна однієї валюти в одиницях іншої;

- г) відносна ціна двох валют, тобто ціна одиниці національної валюти виражена в одиницях іноземної валюти.

4. Залежно від конвертованості валюта поділяється на такі види:

- а) вільноконвертована, частково конвертована та неконвертована валюта;
- б) пряма та опосередкована;
- в) готівкова та безготівкова;
- г) конвертована та неконвертована.

5. Конвертованість валюти – це:

- а) ціна однієї валюти в одиницях іншої;
- б) відносна ціна двох валют, тобто ціна одиниці національної валюти виражена в одиницях іноземної валюти;
- в) здатність резидентів і нерезидентів вільно, без будь-яких обмежень, обмінювати національну валюту на іноземну в угодах з реальними і фінансовими активами;
- г) співвідношення змін в обсягах попиту і пропозиції валюти з відсотковою зміною валютного курсу.

6. Паризька валютна система ґрунтувалась на:

- а) міжнародному активному використанні золота та провідних світових валютах (девізах);
- б) повній демонетизації золота у сфері валютних відносин та введенні СПЗ;
- в) повній демонетизації срібла у сфері валютних відносин та введенні золота;
- г) офіційному закріпленні країною золотого вмісту національної валютної одиниці із зобов'язанням центрального банку купувати та продавати національну валюту в обмін на золото.

7. Резервна валюта – це:

- а) номінальний валютний курс, помножений на співвідношення внутрішніх цін до цін країни, до валюти якої котирується національна валюта;
- б) ціна однієї валюти в одиницях іншої;
- в) здатність вільного обміну національної грошової одиниці на інші валюти або золото;
- г) валюта, в якій країни тримають свої ліквідні міжнародні резервні активи, що використовуються для покриття негативного сальдо платіжного балансу.

8. Валютний режим, орієнтований на плаваючий валютний курс найбільш ефективний в:

- а) умовах прихованої інфляції;
- б) країнах із нестабільною економічною ситуацією та високим рівнем безробіття;
- в) країнах, котрі мають від'ємне зовнішньоторівельне сальдо;

- г) країнах зі стабільною економікою з багатосторонніми зовнішньоторговельними відносинами і прогнозованою фіскальною та грошово-кредитною політикою.

9. Закріплена національним законодавством з урахуванням норм міжнародного права, складова частина грошової системи країни, яка має відносну самостійність і виходить за національні кордони - це:

- а) валютний режим;
- б) міжнародна валютна система;
- в) конвертованість валюти;
- г) національна валютна система.

10. Сукупність форм і методів організації грошових потоків як в іноземній валюті, так і в національній при проведенні зовнішньоекономічних операцій, з метою запобігання відтоку капіталу і зміцнення вітчизняного платіжного балансу, збереження стабільної динаміки валютного курсу - це:

- а) дефляційна політика;
- б) міжнародна валютна ліквідність;
- в) валютний режим;
- г) валютне регулювання.

11. Ямайська валютна система ґрунтувалась на:

- а) міжнародному активному використанні золота та провідних світових валютах (девізах);
- б) повній демонетизації золота у сфері валютних відносин та введенні СПЗ;
- в) повній демонетизації срібла у сфері валютних відносин та введенні золота;
- г) офіційному закріпленні країною золотого вмісту національної валютної одиниці із зобов'язанням центрального банку купувати та продавати національну валюту в обмін на золото.

12. Дефляційна політика – це:

- а) політика спрямована на скорочення внутрішнього попиту та обмеження бюджетних витрат переважно на цивільні цілі, замороження цін і заробітної плати;
- б) обмеження, що спрямовані на лімітування експорту капіталу та стимулювання його припливу;
- в) сукупність форм і методів, що використовуються при встановленні валютного курсу, тобто, режим встановлення курсу обміну валют;
- г) політика спрямована на стимулювання припливу капіталу в державу.

13. Валютний паритет - це:

- а) валюта, яка виконує функції міжнародного платіжного та резервного засобу;
- б) міжнародна валютна система, що ґрунтується на повній демонетизації золота у сфері валютних відносин та введенні СПЗ;

- в) співвідношення між двома валютами, яке встановлюється в законодавчому порядку;
- г) складова частина грошової системи країни, яка є відносно самостійною і виходить за національні кордони.

14. Обмеження експорту капіталу та стимулювання його припливу (блокування інвалютного виторгу експортерів, ліцензування продажу іноземної валюти імпортерам, зосередження валютних операцій в уповноважених банках) - це:

- а) валютні обмеження;
- б) девальвація;
- в) валютний режим;
- г) міжнародна валютна ліквідність.

15. Міжнародна валютно-фінансова система – це:

- а) сукупність заходів, що здійснюються у сфері міжнародних валютних відносин та інших економічних відносин відповідно до поточних та стратегічних цілей країни;
- б) форма організації та регулювання валютних відносин, закріплена національним законодавством або міждержавними угодами;
- в) система, що ґрунтується на офіційному закріпленні країною золотого вмісту національної валютної одиниці;
- г) сукупність суспільних відносин, що складаються при функціонуванні валюти у світовому господарстві.

16. Бреттон-Вудська валютна система ґрунтувалась на:

- а) офіційно встановлених фіксованих паритетах валют до долара США, який, у свою чергу, був конвертованим у золото за фіксованим курсом;
- б) міжнародному активному використанні золота та провідних світових валютах (девізах);
- в) офіційному закріпленні країною золотого вмісту національної валютної одиниці із зобов'язанням центрального банку купувати та продавати національну валюту в обмін на золото;
- г) повній демонетизації срібла у сфері валютних відносин та введенні золота.

17. Міжнародна валютна ліквідність – це:

- а) складова частина грошової системи країни, яка є відносно самостійною і виходить за національні кордони;
- б) сукупність заходів, що здійснюються у сфері міжнародних валютних відносин та інших економічних відносин відповідно до поточних та стратегічних цілей країни;
- в) міжнародна валютна система, що ґрунтується на повній демонетизації золота у сфері валютних відносин та введенні СПЗ;
- г) здатність країни або шрупи країн забезпечувати своєчасне погашення своїх міжнародних зобов'язань проблемними для кредитора платіжними засобами.

18. Сукупність форм і методів, що використовуються при встановленні валютного курсу, тобто, режим встановлення курсу обміну валют - це:

- а) валютний паритет ;
- б) валютний режим;
- в) девальвація;
- г) правильна відповідь відсутня.

19. Девальвація – це:

- а) сукупність форм і методів, що використовуються при встановленні валютного курсу, тобто, режим встановлення курсу обміну валют;
- б) політика спрямована на стимулювання припливу капіталу в державу;
- в) зниження курсу національної валюти спрямоване на стимулювання експорту (за наявності конкурентоспроможних товарів і стримування імпорту товарів);
- г) обмеження експорту капіталу та стимулювання його припливу.

20. Валютний режим, орієнтований на фіксований валютний курс найбільш ефективний в країнах:

- а) із відкритою економікою, яка перебуває під впливом сильної валюти (або валюти основного торгового партнера);
- б) котрі мають від'ємне зовнішньоторівельне сальдо;
- в) із нестабільною економічною ситуацією та високим рівнем безробіття;
- г) зі стабільною економікою, з багатосторонніми зовнішньоторговельними відносинами.

Тема 7. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Питання для обговорення

1. Охарактеризуйте сутність, цілі і значення міжнародної економічної інтеграції.
2. Охарактеризуйте головних учасників й організаторів процесу економічної інтеграції, його сучасні особливості.
3. Проаналізуйте передумови і фактори розвитку міжнародної економічної інтеграції.
4. Дослідіть форми економічної інтеграції.
5. Проаналізуйте економічні ефекти інтеграції.
6. Проаналізуйте регіональні інтеграційні об'єднання економічно розвинених країн.
7. Охарактеризуйте історичні етапи європейських інтеграційних етапів.
8. Які сучасні тенденції розвитку Європейського Союзу та перспективи його розширення?

9. Проаналізуйте розвиток та значимість Європейської асоціації вільної торгівлі.
10. В чому полягає особливість Європейської економічної зони та цілі її створення?
11. Проаналізуйте інтеграційні процеси в Південній Америці.
12. Яку роль відіграє НАФТА у світовому господарстві? Приведіть основні показники розвитку НАФТА.
13. Дослідіть передумови, цілі, сучасний стан розвитку та перспективи Асоціації держав Південно-Східної Азії.
14. В чому полягає особливість Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва?
15. Охарактеризувати основні економічні угруповання країн Африки.
16. Проаналізувати інтеграційні процеси в економіці країн, що розвиваються.

Практичні завдання

1. Провести аналіз формування Європейського Союзу. Результати записати у формі табл.7.1.

Таблиця 7.3

Етапи розширення Європейського Союзу

<i>Рік</i>	<i>Кількість країн-членів</i>	<i>Держави, що приєдналися</i>	<i>Територія (тис.кв.км)</i>	<i>Населення (млн.чол)</i>
1				
2				
..				
n				

2. Провести аналіз структури та функцій наднаціональних органів Європейського Союзу. Результати записати у формі табл.7.4.

Таблиця 7.4

Наднаціональні органи Європейського Союзу

<i>№ п</i>	<i>Назва</i>	<i>Місце розташування</i>	<i>Склад</i>	<i>Основні функції</i>
1				
2				
..				
n				

Наднаціональні органи: Європейська рада, Рада ЄС, Європейський парламент, Європейська комісія, Європейський суд, Європейський суд аудиторів.

3. Провести аналіз взаємовідносин України та Європейського Союзу. Результати записати у формі табл.7.5.

Таблиця 7.5

Еволюція відносин України та Європейського Союзу

<i>№ п</i>	<i>Рік</i>	<i>Основні кроки до інтеграції з</i>	<i>Перелік законодавчих та нормативних</i>
------------	------------	--------------------------------------	--

		<i>ЄС</i>	<i>актів, що це підтверджують</i>
1			
2			
..			
n			

3. Визначити економічні ефекти від участі в інтеграційному угрупованні (на прикладі НАФТА). Результати записати у формі табл.7.6.

Таблиця 7.6

Втрати та здобутки країн-членів НАФТА від взаємоінтеграції

<i>Країни-члени НАФТА</i>	<i>Здобутки</i>	<i>Втрати</i>
США		
Канада		
Мексика		

Тестові завдання

1. Міжнародна економічна інтеграція – це:

- а) процес економічної взаємодії країн, що приводить до зближення господарських механізмів, що приймає форму міждержавних угод і регульований міждержавними органами;
- б) суспільно-територіальний поділ праці між країнами зі сталою концентрацією виробництва певної продукції;
- в) спеціалізації окремих країн на виробництві певних товарів та послуг і товарному обміні цими продуктами на світових ринках;
- г) економічний процес об'єднання національних економік багатьох країн в єдиний світовий простір.

2. Який із прикладів найбільш чітко описує «демонстраційний ефект» в системі передумов міжнародної економічної інтеграції?:

- а) деякі з держав, навіть не маючи істотного інтересу в інтеграції, висловлюють зацікавленість у підключенні до інтеграційних процесів просто через побоювання залишитися за її межами;
- б) бажання багатьох країн колишньої рублевої зони якнайшвидше стати членами ЄС, навіть не маючи для цього серйозних макроекономічних передумов;
- в) країни, у яких головною є проблема забезпечення населення водою і їжею, не можуть поєднуватися з державами, що обговорюють проблеми свободи руху капіталу;
- г) вірна відповідь відсутня.

3. Прикладом зони вільної торгівлі є:

- а) Угода про співробітництво між ЄС та країнами минулого СРСР – ЕУ – FSU;
- б) НАФТА;
- в) МЕРКОСУР;

г) ЄС.

4. При якій формі міжнародної економічної інтеграції передбачається усунення бар'єрів на імміграцію, еміграцію та переливання капіталу через кордони країн-учасниць?:

- а) зона вільної торгівлі;
- б) митний союз;
- в) спільний ринок;
- г) економічний союз.

5. Прикладом валютного союзу є:

- а) ЄС;
- б) Бенілюкс;
- в) Центральнопівнічноамериканський спільний ринок;
- г) НАФТА.

6. При якій формі міжнародної економічної інтеграції передбачається відміна митних тарифів для взаємної торгівлі між країнами-учасниками, проте їх збереження при торгівлі з третіми країнами?:

- а) економічний союз;
- б) валютний союз;
- в) митний союз;
- г) зона вільної торгівлі.

7. В якому році до ЄС приєдналися такі країни, як Іспанія та Португалія?:

- а) 1986;
- б) 1998;
- в) 1995;
- г) 2001.

8. Оберіть варіант, котрий найбільш точно характеризує таку форму економічної інтеграції як зона преференційної торгівлі:

- а) використовуються пільгове оподаткування, митне регулювання та кредитування;
- б) вводиться відміна митних тарифів для взаємної торгівлі;
- в) передбачається спільна торговельна політика щодо третіх країн;
- г) створюються міждержавні органи управління зовнішньоторговельною політикою.

9. Використання переваг економіки масштабу полягає в:

- а) виробництві трудомістких виробів, постачання сировини на світовий ринок;
- б) забезпеченні розширення розмірів ринку, скороченні трансакційних витрат і тримання інших переваг на основі теорії економіки масштабу;
- в) концентрації зусиль на капіталомістких, високотехнологічних výroбах;

- г) залученні як виробів первинної технологічної переробки, так і певні галузі та підприємства, які самі є об'єктами залучення іншими країнами на засадах кооперування у міжнародний поділ праці.

10. В якому році засновано Асоціацію держав Південно-Східної Азії (АСЕАН)?:

- а) 2005;
- б) 1908;
- в) 1992;
- г) 1967.

11. В якому році до ЄС приєдналися такі країни, як Австрія, Фінляндія, Швеція?:

- а) 2004;
- б) 1998;
- в) 1995;
- г) 2001.

12. Який із прикладів найбільш чітко описує ефект «доміно» в системі передумов міжнародної економічної інтеграції?:

- а) деякі з держав, навіть не маючи істотного інтересу в інтеграції, висловлюють зацікавленість у підключенні до інтеграційних процесів просто через побоювання залишитися за її межами (так виникла «група трьох» в Латинській Америці після того, як Мексика стала членом НАФТ);
- б) бажання багатьох країн колишньої рублевої зони якнайшвидше стати членами ЄС, навіть не маючи для цього серйозних макроекономічних передумов;
- в) країни, у яких головною є проблема забезпечення населення водою і їжею, не можуть поєднуватися з державами, що обговорюють проблеми свободи руху капіталу;
- г) вірна відповідь відсутня.

13. При якій формі міжнародної економічної інтеграції передбачається передача національними урядами своїх функцій наддержавним органам (на сьогодні – теоретично)?:

- а) економічний союз;
- б) спільний ринок;
- в) політичний союз;
- г) митний союз.

14. Прикладом митного союзу є:

- а) ЄС;
- б) МЕРКОСУР;
- в) АСЕАН;
- г) НАФТА.

15. Недоліком розвитку міжнародної економічної інтеграції може бути:

- а) надання допомоги країнам з перехідною економікою і країнам, що розвиваються, у реструктуризації та приватизації в промисловості;

- б) для більш відсталих країн це призводить до відтоку ресурсів, йде перерозподіл на користь більш сильних партнерів;
- в) близькість рівня економічно розвитку та ступеню ринкової зрілості країн, що інтегруються;
- г) зростає конкуренція між країнами.

16. В якому році засновано Європейську асоціацію вільної торгівлі?:

- а) 2005;
- б) 1898;
- в) 1995;
- г) 1960.

17. При якій формі міжнародної економічної інтеграції передбачається узгоджена економічна, фінансова та валютна політика і створення установ, що мають право приймати рішення від імені угруповання в цілому?:

- а) зона вільної торгівлі;
- б) митний союз;
- в) спільний ринок;
- г) економічний союз.

18. В якому році до ЄС приєдналися такі країни, як Польща, Чехія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Кіпр, Мальта, Латвія, Литва, Естонія?:

- а) 2004;
- б) 2008;
- в) 2001;
- г) 1998.

19. Прикладом спільного ринку є:

- а) Ініціатива "Підприємство для всієї Америки";
- б) МЕРКОСУР;
- в) АСЕАН;
- г) НАФТА.

20. Прикладом політичного союзу є:

- а) ЄС;
- б) НАФТА;
- в) АСЕАН;
- г) на сьогодні може бути тільки теоретично.

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

№ тесту	Теми						
	Т.1.	Т.2.	Т.3.	Т.4	Т.5.	Т.6.	Т.7.
1	в	а	а	г	а	г	а
2	а	а	б	г	а	а	б
3	б	б	а	б	в	а	б
4	г	в	а	б	г	а	в
5	б	б	б	а	б	в	а
6	б	г	в	а	в	г	г
7	а	а	а	а	а	г	а
8	в	в	г	в	б	г	а
9	а	а	б	а	б	г	б
10	а	а	в	в	а	г	г
11	а	б	в	б	б	б	в
12	б	а	б	г	в	а	а
13	г	в	а	в	в	в	в
14	а	а	б	а	г	а	в
15	в	б	а	г	а	б	б
16	б	б	г	г	б	а	г
17	г	г	а	в	а	г	г
18	б	г	а	г	г	б	а
19	г	в	в	б	в	в	б
20	в	а	г	б	б	а	г

СЛОВНИК ТЕРМІНІВ

<p>Антидемпінгові мита – мита, що діють у відношенні імпортованих за заниженими, або демпінговими, цінами товарів в якості заходів, нейтралізуючи ефект демпінгу.</p>	<p>Антидемпинговые пошлины – пошлины, которые действуют в отношении импортированных по заниженным, или демпинговым, ценам товаров в качестве мер, нейтрализуя эффект демпинга.</p>	<p>Anti-dumping duty – duties in force of imports at low or dumping prices of goods, neutralizing the effect of dumping.</p>
<p>Базисні умови контрактів – це такі типові економіко-правові схеми реалізації експортно-імпортних операцій, які визначають взаємні зобов'язання продавця та покупця у зв'язку з укладанням і реалізацією контрактів.</p>	<p>Базисные условия контрактов – это такие типичные экономико-правовые схемы реализации экспортно-импортных операций, которые определяют взаимные обязательства продавца и покупателя в связи с заключением и реализацией контрактов.</p>	<p>Basic conditions of contracts – these are typical economic-legal schemes of export-import operations, which determine the mutual obligations of the seller and the buyer in connection with the conclusion and implementation of contracts.</p>
<p>Валовий внутрішній продукт – ринкова вартість товарів і послуг, створених усередині географічних границь країни.</p>	<p>Валовой внутренний продукт – рыночная стоимость товаров и услуг, созданных внутри географических границ страны.</p>	<p>Gross domestic product – the market value of goods and services produced within the geographical boundaries of the country.</p>
<p>Валовий національний продукт – ринкова вартість товарів і послуг, зроблених господарськими одиницями країни, незалежно від того, чи зроблені ці товари і послуги в географічних границях країни чи за її межами.</p>	<p>Валовой национальный продукт – рыночная стоимость товаров и услуг, сделанных хозяйственными единицами страны, независимо от того, сделаны ли эти товары и услуги в географических границах страны или за ее пределами.</p>	<p>Grossnationalproduct – the market value of goods and services produced by economic units, regard less of whether madethese goods and services within the geographical bound aries of the country orabroad.</p>
<p>Валовий національний розташовуваний дохід – той дохід, що використовується на накопичення і споживання ВВП, що включає чисті трансферти з-за кордону.</p>	<p>Валовой национальный размещаемый доход – используемый на накопление и потребление ВВП, что включает чистые трансферты из-за границы.</p>	<p>Gross national position edincome used for accumulation and consumption of GDP, includes net transfers from abroad.</p>
<p>Валюта – готівкова частина грошової маси, що циркулює з рук в руки у формі грошових банкнот і монет.</p>	<p>Валюта – наличная часть денежной массы, которая циркулирует из рук в руки в форме денежных ⁶⁴банкнот и монет.</p>	<p>Currency – cash portion of money that circulates from hand to hand in the for mofcash banknotes and coins.</p>

Валютне котирування – визначення валютного курсу на основі обраних ринкових механізмів.	Валютная котировка – определение валютного курса на основе избранных рыночных механизмов.	Currency quotes – determination of the exchange rate based on the selected market mechanisms.
Валютний арбітраж – валютні операції, при яких операція купівлі-продажу іноземної валюти відбувається з подальшою зворотною операцією з метою отримання прибутку.	Валютный арбитраж – валютные операции, при которых операция покупки-продажи иностранной валюты происходит с дальнейшей обратной операцией с целью получения прибыли.	Forex arbitrage – foreign exchange transactions, in which the transaction – the sale of foreign currency is followed by the reverse operation for profit.
Валютні операції – це операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності, використання валютних цінностей як способу платежу, ввезення, вивезення, переказ на території країни і за її межі валютних цінностей.	Валютные операции – это операции, связанные с переходом права собственности на валютные ценности, использование валютных ценностей как способа платежа, ввоз, вывоз, перевод на территории страны и за ее границы валютных ценностей.	Foreign currency transactions – a transaction involving the transfer of ownership of currency values, the use of currency values as a mean of payment, import, export, transfer within the country and abroad of currency values.
Валютний курс – ціна одиниці національної валюти, виражена в одиницях іноземної валюти.	Валютный курс – цена единицы национальной валюты, выраженная в единицах иностранной валюты.	Exchange rate – the price of the national currency, expressed in units of foreign currency.
Валютні ринки – офіційні центри, де відбувається купівля – продаж іноземної валюти за національну валюту за курсом, який складається на основі попиту і пропозиції.	Валютные рынки – официальные центры, где происходит покупка – продажа иностранной валюты за национальную валюту по курсу, который составляется на основе спроса и предложения.	Currency markets – official centers, where the purchase – sale of foreign currency for local currency at a rate that is based on supply and demand.
Валютний паритет – співвідношення між двома валютами, яке встановлюється в законодавчому порядку.	Валютный паритет – соотношение между двумя валютами, которое устанавливается в законодательном порядке.	Currency parity – the ratio between the two currencies, which is established by law.

Вимоги про зміст місцевих компонентів – прихований метод торгової політики держави, який законодавчо встановлює частку участі національних виробників у виробництві імпортованого товару.	Требования о содержании местных компонентов – скритый метод торговой политики государства, который законодательно устанавливает долю участия национальных производителей в производстве импортированного товара.	The requirements on the content of local components – a hidden method of trade policy, which sets legally domestic producers' stake in the production of the imported goods.
Внутрішньоконтинентальна міграція – це переміщення населення між країнами в межах одного континенту.	Внутриконтинентальная миграция – это перемещение населения между странами в пределах одного континента.	Inland migration – a population transfer between countries within the same continent.
Внутрішній ринок – форма господарського спілкування, при якій все призначене для продажу збувається самими виробниками усередині країни.	Внутренний рынок – форма хозяйственного общения, при которой все предназначенное для продажи сбывается самими производителями внутри страны.	The internal market – a form of economic dialogue in which all intended for sale marketed by producers in the country.
Внутрішні податки і збори – приховані методи торгової політики, направлені на підвищення внутрішньої ціни імпортного товару і скорочення внаслідок цього його конкурентоспроможності на внутрішньому ринку.	Внутренние налоги и сборы – скрытые методы торговой политики, направленные на повышение внутренней цены импортного товара и сокращения вследствие этого его конкурентоспособности на внутреннем рынке.	Domestic taxes and fees – hidden methods of trade policy aimed at increasing the domestic price of imported goods and therefore reduce its competitiveness in the domestic market.
Девальвація – зниження курсу національної валюти, що вигідно експортерам.	Девальвация – снижение курса национальной валюты, это выгодно экспортерам.	Depreciation – the depreciation of the national currency that is beneficial for exporters.
Девізи – платіжні засоби в іноземній валюті, призначені для міжнародних розрахунків.	Девизы – платежные средства в иностранной валюте, предназначенные для международных расчетов.	Exchanges – means of payment in foreign currency for international payments.

Демпінг – це продаж товару за кордоном по ціні, нижчій її звичайної ціни, що завдає або загрожує завдати матеріальної шкоди промисловості на території країни-імпортера, це засіб просування товару на зарубіжний ринок.	Демпинг – это продажа товара за границей по цене, ниже ее обычной цены, которая наносит или угрожает нанести материальный ущерб промышленности на территории страны-импортера, это средство продвижения товара на зарубежный рынок.	Dumping – selling goods abroad at a price below its normal price, which causes or threatens to cause material damage to the industry in the importing country, it is a means of moving goods to the overseas market.
Державні закупівлі – прихований метод торгової політики, який вимагає від державних органів і підприємств купувати певні товари лише у національних фірм, незважаючи на те, що ці товари можуть бути дорожче ніж імпортні.	Государственные закупки – скрытый метод торговой политики, который требует от государственных органов и предприятий покупать определенные товары лишь у национальных фирм, несмотря на то, что эти товары могут быть дороже, чем импортные.	Public procurement – a hidden method of trade policy, which requires government agencies and businesses buy certain products only national firms, despite the fact that these products may be more expensive than imported ones.
Добровільна міграція – не примусове переміщення робочої сили.	Добровольная миграция – не принудительное перемещение рабочей силы.	Voluntary migration – not forced movement of labor.
«Добровільне» обмеження експорту – угода між урядом країни-імпортера і урядом або компаніями країни-експортера про обмеження поставок товару в рамках узгоджених обсягів в обмін на відмову країни-імпортера від введення жорстоких обмежень на імпорт.	«Добровольное» ограничение экспорта – соглашение между правительством страны-импортера и правительством или компаниями страны-экспортера об ограничении поставок товара в рамках согласованных объемов в обмен на отказ страны-импортера от введения жестких ограничений на импорт.	"Voluntary" export restraints – agreement between the government of the importing country and the government or companies exporting country to limit the supply of goods in the agreed amount in exchange for the refusal of the importing country by the introduction of severe restrictions on imports.
Експорт – продаж товару, що передбачає його вивіз за кордон.	Экспорт – продажа товара, которая предусматривает его вывоз за границу.	Exports – selling goods, providing its export abroad.
Експортне кредитування – це фінансовий метод нетарифного регулювання, який передбачає фінансове стимулювання державного розвитку експорту національними виробниками.	Экспортное кредитование – это финансовый метод нетарифного регулирования, который предусматривает финансовое стимулирование государственного развития экспорта национальными производителями.	Export credit – a financial method of non-tariff regulation, which provides financial incentives to state development national export producers.

Ембарго – заборона імпорту та / або експорту.	Эмбарго – запрет импорта и / или экспорта.	Embargo – ban the import and / or export.
Еміграція – виїзд працездатного населення країни за її межі.	Эмиграция – выезд трудоспособного населения страны за ее границы.	Emigration – leaving the working population of the country abroad.
Зовнішня міграція – це переміщення населення за межами певної країни.	Внешняя миграция – это перемещения населения за пределами определенной страны.	External migration – displacing of population outside definite country.
Золотий стандарт – перша міжнародна валютна система, заснована на золотому паритеті.	Золотой стандарт – первая международная валютная система, основанная на золотом паритете.	Gold standard – the first international monetary system based on gold parity.
Золотовалютний стандарт – друга міжнародна валютна система, заснована на офіційно встановлених фіксованих паритетах валют до долара США, який, в свою чергу, був конвертованим у золото за фіксованим курсом.	Золотовалютный стандарт – вторая международная валютная система, основанная на официально установленных фиксированных паритетах валют к доллару США, который, в свою очередь, был конвертирован в золото по фиксированному курсу.	Goldforex standard – the second international monetary system based on the officially established fixed exchange parity to the U.S. dollar, which in turn was convertible into gold at a fixed rate.
Золотодевізний стандарт – друга міжнародна валютна система, заснована на міжнародному функціонуванні золота і провідних світових валют (т.зв. девізи).	Золото девизийный стандарт – вторая международная валютная система, основанная на международном функционировании золота и руководящих мировых валют (т.н. девизы).	Gold exchange standard – the second international monetary system based on gold and functioning of the international leading world currencies (the so-called exchanges).
Імміграція – в'їзд працездатного населення до країни з-за її меж.	Иммиграция – въезд трудоспособного населения к страны из-за ее границ.	Immigration – entering of the workforce the country because out of its borders.
Імпорт – покупка товару, що передбачає його ввезення з-за кордону.	Импорт – покупка товара, которая предусматривает его ввоз из-за границы.	Import – purchase of goods, which includes its import from abroad.
Інкотермс , або базисні умови контрактів, — це комплекс правил, які розроблені відповідно до практики реалізації контрактних зобов'язань між народних контрагентів з поставки товарів.	Инкотермс , или базисные условия контрактов, — это комплекс правил, которые разработаны согласно практике реализации контрактных обязательств международных контрагентов по поставкам товаров.	Incoterms or basic conditions of contracts – a set of rules, which are designed according to the practice of contractual obligations of international contractors for the supply of goods.

Капітальні ресурси – накопичений запас засобів у продуктивній, грошовій і товарній формах, необхідних для створення матеріальних благ.	Капитальные ресурсы – накопленный запас средств в продуктивной, денежной и товарной формах, необходимых для создания материальных благ.	Capital Resources – accumulated reserve funds in productive, financial and commodity forms necessary for wealth creation.
Квотування – це кількісне лімітування розміру імпорту / експорту за допомогою глобальних, індивідуальних, групових, сезонних, тарифних та інших видів процентних або вартісних обмежень (квот).	Квотирование – это количественное лимитирование размера импорта / экспорта с помощью глобальных, индивидуальных, групповых, сезонных, тарифных и других видов процентных или стоимостных ограничений (квот).	Quotas – a quantitative limitation of the size of import / export via global, individual, group, seasonal, tariff and other interest or cost restrictions (quotas).
Компенсаційні мита – мита, що діють відносно ввезення товарів за субсидованими цінами і покликані нейтралізувати ефект заниження їх ціни.	Компенсационные пошлины – пошлины, которые действуют относительно ввоза товаров по субсидируемым ценам и призваны нейтрализовать эффект занижения их цены.	Countervailing duties – duties that exist for import of goods at subsidized prices and are designed to neutralize the effect of lowering their prices.
Ліцензування передбачає видачу державою імпортеру або експортеру через спеціально уповноважений державний орган дозволу (ліцензії) на ввезення або вивезення певних товарів протягом певного терміну.	Лицензирование предусматривает выдачу государством импортеру или экспортеру через специально уполномоченный государственный орган разрешения (лицензии) на ввоз или вывоз определенных товаров на протяжении определенного срока.	Licensing provides the issuance of state importer or exporter through specially authorized state agency permit (license) for the import or export of certain goods for a certain period.
Людські ресурси – фізичні та розумові зусилля працівників, що витрачаються ними в процесі виробництва.	Человеческие ресурсы – физические и умственные усилия работников, которые тратятся ими в процессе производства.	Human resources – physical and mental efforts of workers who spent them in the production process.

<p>Маятникова міграція – це постійна робота в одній країні при проживанні в іншій, як правило, прикордонній країні за наявності необхідних міжнародних угод між країнами.</p>	<p>Маятниковая миграция – это постоянная работа в одной стране при проживании в другой, как правило, пограничной стране при наличии необходимых международных соглашений между странами.</p>	<p>Commuting – a constant work in one country while staying in the other, usually neighboring countries for the necessary international agreements between countries.</p>
<p>Міграційне сальдо – різниця між імміграцією до країни та еміграцією за її межі.</p>	<p>Миграционное сальдо – различие между иммиграцией в страну и эмиграцией за ее границы.</p>	<p>Migration balance – the difference between immigration and emigration to countries abroad.</p>
<p>Міжнародна валютно-фінансова система – форма організації та регулювання міжнародних валютних відносин, закріплена між державними угодами.</p>	<p>Международная валютно-финансовая система – форма организации и регулирования международных валютных отношений, закреплённая межгосударственными соглашениями.</p>	<p>International monetary system – a form of organization and regulation of international monetary relations, fixed interstate agreements.</p>
<p>Міжнародна економічна інтеграція являє собою процес економічної взаємодії країн, що приводить до зближення господарських механізмів, який приймає форму міждержавних угод і регульований міждержавними органами.</p>	<p>Международная экономическая интеграция представляет собой процесс экономического взаимодействия стран, что приводит к сближению хозяйственных механизмов, который принимает форму межгосударственных соглашений и регулируется межгосударственными органами.</p>	<p>International economic integration is the process of economic cooperation between the countries, leading to a convergence of economic mechanisms, which takes the form of international agreements and regulated interstate authorities.</p>

<p>Міжнародна міграція робочої сили – це процес організованого або стихійного переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу в межах міжнародного ринку праці на термін більше року, обумовлене характером розвитку продуктивних сил та виробничих відносин, дією економічних законів.</p>	<p>Международная миграция рабочей силы – это процесс организованного или стихийного перемещения трудоспособного населения из одной страны в другую в пределах международного рынка труда на срок более года, обусловленный характером развития продуктивных сил и производственных отношений, действием экономических законов.</p>	<p>International labor migration – the process of organized or spontaneous movement of the working population from one country to another within the international labor market for a period of more than a year, due to the nature of the productive forces and production relations, the influence of economic laws.</p>
<p>Міжнародна торгівля – сфера міжнародних товарно-грошових відносин, що представляють собою сукупність зовнішньої торгівлі всіх країн світу.</p>	<p>Международная торговля – сфера международных товарно-денежных отношений, которые представляют собой совокупность внешней торговли всех стран мира.</p>	<p>International trade – the sphere of international trade and monetary relations, representing a collection of foreign trade all over the world.</p>
<p>Міжнародні валютно-фінансові відносини – сукупність відносин, що складаються між країнами в ході здійснення міжнародних валютних, розрахункових та кредитно-фінансових операцій.</p>	<p>Международные валютно-финансовые отношения – совокупность отношений, которые складываются между странами в ходе осуществления международных валютных, расчетных и кредитно-финансовых операций.</p>	<p>International monetary and financial relations – a set of relationships that develop between countries in the implementation of international currency, payment, credit and financial transactions.</p>
<p>Міжнародні економічні відносини – господарські відносини між резидентами (тобто постійно перебуваючими в даній країні юридичними та фізичними особами) та нерезидентами (тобто іноземними юридичними та фізичними особами).</p>	<p>Международные экономические отношения – хозяйственные отношения между резидентами (то есть постоянно пребывающими в данной стране юридическими и физическими лицами) и нерезидентами (то есть иностранными юридическими и физическими лицами).</p>	<p>International economic relations – economic relations between residents (i.e. being constantly in this country legal entities and individuals) and non-residents (foreign legal entities and individuals).</p>
<p>Міжконтинентальна міграція – це переміщення населення між країнами різних континентів.</p>	<p>Межконтинентальная миграция – это перемещение населения между странами разных континентов.</p>	<p>Intercontinental migration – a population transfer between different continents.</p>

Міжнародний ринок – частина національних ринків, яка безпосередньо пов'язана з закордонними ринками.	Международный рынок – часть национальных рынков, которая непосредственно связана с заграничными рынками.	International market – part of the national markets, which is directly linked to foreign markets.
Міжнародний поділ праці – це найвищий ступінь розвитку суспільно-територіального поділу праці між країнами, основою якого є економічно вигідна спеціалізація окремих країн і обмін випущеною продукцією визначеної кількості та якості.	Международное разделение труда – это наивысшая степень развития социально-территориального разделения труда между странами, основой которого есть экономически выгодная специализация отдельных стран и обмен выпущенной продукцией определенного количества и качества.	International division of labor – is the highest degree of social and territorial division of labor between countries, based on a cost-effective specialization of individual countries and the exchange of output specified quantity and quality.
Національний валютний ринок – відносини, які здійснюються між суб'єктами господарської діяльності з приводу купівлі-продажу окремих конвертованих валют в рамках даної країни.	Национальный валютный рынок – отношения, которые осуществляются между субъектами хозяйственной деятельности по поводу покупки-продажи отдельных конвертированных валют в рамках данной страны.	National currency market – relationships that occur between business entities on the sale of certain convertible currencies within the country.
Національний дохід – сукупний дохід в економіці, отриманий резидентами від використання факторів виробництва (праці, капіталу, робочої сили, технології).	Национальный доход – совокупный доход в экономике, полученный резидентами вследствие использования факторов производства (работы, капитала, рабочей силы, технологии).	National income – total income in the economy, residents from the use of factors of production (labor, capital, labor, technology).
Національний ринок – внутрішній ринок, частина якого орієнтується на іноземних покупців.	Национальный рынок – внутренний рынок, часть которого ориентируется на иностранных покупателей.	National market – the domestic market, some of which focused on foreign buyers.
Незаконна міграція – самовільне переміщення населення щодо кордонів країни всупереч законодавству.	Незаконная миграция – самовольное перемещение населения относительно границ страны вопреки законодательству.	Illegal migration – spontaneous population movements on the borders of the country contrary to law.
Організована міграція – переміщення населення згідно з національним законодавством (наприклад візовий режим).	Организованная миграция – перемещение населения согласно национальному законодательству (например визовый режим).	Organized migration – movement of population under national law.

Постійна міграція – це виїзд (в'їзд) населення в іншу країну на постійне місце проживання.	Постоянная миграция – это выезд (въезд) население в другую страну на постоянное местожительство.	Permanent migration – exit (entry) of the population in another country for permanent residence.
Примусова міграція – виселення громадян із своєї країни на основі рішення судових організацій.	Принудительная миграция – выселение граждан из своей страны на основе решения судебных организаций.	Forced migration – eviction of people from their country on the basis of the judicial organizations.
Природні ресурси – природні блага, які використовуються при виробництві товарів і послуг (земля, клімат, копалини, ландшафти, водойми).	Природные ресурсы – естественные блага, которые используются при производстве товаров и услуг (земля, климат, ископаемые, ландшафты, водоемы).	Natural resources – natural benefits that are used in the production of goods and services (land, climate, resources, landscapes, water).
Ревальвація – підвищення курсу національної валюти, що вигідно імпортерам.	Ревальвация – повышение курса национальной валюты, выгодно импортерам.	Revaluation – the appreciation of the currency, which is beneficial to importers.
Регіональні валютний ринок – відношення між суб'єктами світового господарства з приводу купівлі-продажу іноземних валют, що діють в регіональних масштабах.	Региональные валютный рынок – отношение между субъектами мирового хозяйства по поводу покупки-продажи иностранных валют, которые действуют в региональных масштабах.	Regional currency market – the ratio between the subjects of the world economy over the purchase – sale of foreign exchange, operating at regional scales.
Реекспорт – вивезення раніше завезеного товару, без його переробки.	Резкспорт – вывоз прежде завезенного товара, без его переработки.	Re-export – export of previously imported goods without processing.
Реєміграція – повернення емігрантів на батьківщину.	Резмиграция – возвращение эмигрантов на родину.	Re-emigration – a return of immigrants to their homeland.
Реїмпорт – ввезення раніше вивезених товарів, без його переробки.	Реимпорт – ввоз прежде вывезенных товаров, без его переработки.	Re-import – import previously exported goods without processing.
Сальдо поточних операцій платіжного балансу – сума показників торгового балансу, чистого факторного доходу і чистих трансфертів.	Сальдо текущих операций платежного баланса – сумма показателей торгового баланса, чистого факторного дохода и чистых трансфертов.	The balance of current account balance – the sum of the trade balance and net factor income and net transfers.
Світове господарство – система взаємопов'язаних і взаємозалежних економік, що функціонують і розвиваються за єдиними об'єктивним законам ринку.	Мировое хозяйство – система взаимосвязанных и взаимозависимых экономик, которые функционируют и развиваются по единым объективным законам рынка.	World economy – a system of interconnected and interdependent economies functions, and develops according to uniform objective laws of the market.

Світовий ринок – сфера стійких товарно-грошових відносин між країнами, заснованих на міжнародному поділі праці, та інших факторів виробництва.	Мировой рынок – сфера стойких товарно-денежных отношений между странами, основанных на международном разделении труда, и других факторов производства.	World Market – the scope of sustainable commodity-money relations between countries, based on international division of labor and other factors of production.
Сезонна міграція – це щорічна міграція на період певного сезону (як правило, для збирання врожаю сільськогосподарських культур) з подальшим поверненням на батьківщину.	Сезонная миграция – это ежегодная миграция на период определенного сезона (как правило, для собирания урожая сельскохозяйственных культур) с дальнейшим возвращением на родину.	Seasonal migration – an annual migration during certain seasons (usually for harvesting crops) and then return to their homeland.
Система національних рахунків – це сукупність міжнародно визнаних правил обліку економічної діяльності, що відображають всі основні макроекономічні зв'язки, включаючи взаємодію національної і міжнародної економіки.	Система национальных счетов – это совокупность международно определенных правил учета экономической деятельности, которые отображают все основные макро-экономические связи, включая взаимодействие национальной и международной экономики.	System of National Accounts – a collection of internationally recognized accounting rules of economic activity, reflecting all the main macroeconomic relations, including cooperation of the national and international economy.
Стандарт СДР – це метод порівняння середньозваженого курсу однієї валюти по відношенню до певного набору (кошику) інших валют.	Стандарт СДР – это метод сравнения средневзвешенного курса одной валюты по отношению к определенному набору (корзине) других валют.	Standard WBS – a method of comparing the weighted average exchange rate of one currency in relation to a particular set (basket) of other currencies.
Субсидія – фінансова або інша економічна підтримка в будь-якій формі, яка здійснюється урядом країн-учасниць зовнішньоторговельних операцій, і яка може надаватися індивідуально, окремої галузі, окремому регіоні на основі об'єктивних критеріїв.	Субсидия – финансовая или другая экономическая поддержка в любой форме, которая осуществляется правительством стран-участниц внешнеторговых сделок, и которая может предоставляться индивидуально, отдельной области, отдельному региону на основе объективных критериев.	Subsidy – financial or other economic support in any form, which is the government of countries-participants of foreign trade, and which can be individually particular industry, a particular region on the basis of objective criteria.

Технічні бар'єри – усі державні заходи контролю та обмежень, пов'язані з вимогами до технічних параметрів товару, які можуть бути використані як засіб обмеження доступу тих чи інших товарів на внутрішній ринок країни.	Технические барьеры – все государственные меры контроля и ограничений, связанные с требованиями к техническим параметрам товара, которые могут быть использованы как средство ограничения доступа тех или других товаров на внутренний рынок страны.	Technical barriers – all government controls and restrictions related to the requirements of the technical parameters of the product, which can be used as a means of restricting access of certain goods on the domestic market.
Технологічні ресурси – наукові методи досягнення практичних цілей, включаючи підприємницькі здібності (управлінські знання бізнесменів, необхідні для організації прибуткового виробництва).	Технологические ресурсы – научные методы достижения практических целей, включая предпринимательские способности (управленческие знания бизнесменов, необходимые для организации прибыльного производства).	Technological resources – scientific techniques to achieve practical goals, including entrepreneurial skills (business management knowledge required for production of income).
Товарна номенклатура – диференційований список товарів, що означає їх розподіл по розділах, групах і підгрупах відповідно до визначених ознак.	Товарная номенклатура – дифференцированный список товаров, который означает их распределение по разделам, группам и подгруппам согласно определенным признакам.	Commodity nomenclature – differentiated product list, which means that their distribution sections, groups and subgroups according to certain characteristics.
Торговий оборот – сума вартісних обсягів експорту та імпорту.	Торговый оборот – сумма стоимостных объемов экспорта и импорта.	The turnover – the sum value of exports and imports.
Торгівельне сальдо – різниця вартісних обсягів експорту та імпорту.	Торговое сальдо – различие стоимостных объемов экспорта и импорта.	Trade balance – the difference value of exports and imports.
Тимчасова міграція – це робота за кордоном протягом певного обмеженого часу з подальшим поверненням на батьківщину або переїздом в іншу країну.	Временная миграция – это работа за границей на протяжении определенного ограниченного времени с дальнейшим возвращением на родину или переездом в другую страну.	Temporary migration – a job abroad for a limited time and then return home or move to another country.
Фактори виробництва – економічні ресурси, які необхідно затратити, щоб виробити товар.	Факторы производства – экономические ресурсы, которые необходимо затратить, чтобы произвести товар.	Factors of production – the economic resources that must be expended to produce goods.
Чистий внутрішній продукт – національний доход, збільшений на суму непрямих податків.	Чистый внутренний продукт – национальный доход, увеличенный на сумму непрямых налогов.	Net domestic product – the national income increased by the amount of indirect taxes.

<p>Чистий факторний дохід – різниця доходів від використання факторів виробництва, що перебувають за кордоном, які є власністю резидентів даної країни, і виплат нерезидентам за використання належних їм факторів виробництва в даній країні.</p>	<p>Чистый факторный доход – различие доходов от использования факторов производства, которые находятся за границей, которые являются собственностью резидентов данной страны, и выплат нерезидентам за использования надлежащих им факторов производства в данной стране.</p>	<p>Net factor income – the difference between income from the use of factors of production that are abroad, are the property of the residents of this country, and payments to non-residents for the use by them of factors of production in this country.</p>
<p>Чисті трансферти – різниця між переказами робітників-мігрантів, які вважаються резидентами, з даної країни і в дану країну.</p>	<p>Чистые трансферты – различие между переводами рабочих-мигрантов, которые считаются резидентами, из данной страны и в данную страну.</p>	<p>Net transfers – the difference between the transfers of migrant workers who are residents of this country and to the country.</p>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Підручники, монографії

1. Амеліна І.В. Міжнародні економічні відносини / Амеліна І.В., Попова Т.Л., Владимиров С.В. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 256 с.
2. Авдокушин Е.Ф. Международные экономические отношения. – М.: ИКТЦ "Маркетинг", 2001.– 340 с.
3. Басовский Л.Е. Мировая экономика.– М.: ИНФРА–М, 2001.– 208 с.
4. Боринець С.Я. Міжнародні валютно–фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. – вид 5–те, переробл. і допов. – К. : Знання, 2008. – 582 с.
5. Буглай В.Б., Ливенцев Н.Н., Международные экономические отношения. – М.: "Финансы и статистика", 2001. – 144 с.
6. Войтко С.В., Гавриш О.А., Згуровський О.М., Нараєвський С.В. Економіка зарубіжних країн. - Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. — 400 с.
7. Герасимчук В.Г., Войтко С.В. Міжнародна економіка. – К.: Вид–во «Знання», 2010. – 264 с.
8. Киреев А.П. Международная экономика. Ч.1.– М.: "Международные отношения", 2001.– 416 с.
9. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Ланкова, Б.Даниленко. – 7–е вид. – К. : Знання, 2008. – 406 с.
10. История мировой экономики: Учебник для вузов обучающихся по специальностям экономики и управления/ Под ред. Г.Б. Поляка, А.Н. Марковой. – 3–е изд., стереотип. – М.: ЮНИТИ–ДАНА, 2008. – 671 с.
11. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей. Пер. с англ.(Общ. ред. и пред. О.В. Ивановой)– М.: Прогресе, 1992.
12. Макконелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: Принципы, проблемы, и политика. В 2 т. Т. 1. –М., 1992
13. Международные экономические отношения: Учебник / Под ред. Н.Н.Ливенцева. – М.: МГИМО, 2005. – 648 с.
14. Менеджмент–освіта для бакалаврів: навч. посібник у 2 т. / В.В. Дергачова, Л.Є. Довгань, А.Р. Дунська та ін. – К.: НТУУ «КПІ», 2013. – Т.2. – 484 с.
15. Михайлушкин А.И., Шимко П.Д. Международная экономика. – СПб.: Питер, 2008. – 464 с.
16. Мировая экономика и международные экономические отношения: учебник / под ред. А.С.Булатова, Н.Н.Ливенцева. – М.: Магистр, 2010. – 654 с.
17. Міжнародні економічні відносини: навч. посібник / Ю. Г. Козак, М. А. Заєць, Н. В. Притула та інші. – Одеса: «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. – 352 с.
18. Міжнародна економіка : навч. посіб. / Білоцерківець В. В. [та ін.] ; за ред. д–ра екон. наук, проф. А. О. Задоя та д–ра екон. наук, проф. В. М.

Тарасевича ; Дніпропетр. ун-т економіки та права. – Д. : Вид-во ДУЕП, 2010. – 339 с.

19. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – 948.

20. Окорочков В.Р., Евсеева О.А. Международная экономика. Учебное пособие. – СПб: Изд-во Политехнического университета, 2009. – 246 с.

21. Пугель Т.А., Линдерт П.Х. Международная экономика. Учебник / пер. англ. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2003. – 800с.

22. Роузфилд С. Сравнительная экономика стран мира: Культура, богатство и власть в XXI веке / пер. англ. – М.: МГИМО, РОССПЭП, 2004. – 432с.

23. Румянцев А.П., Румянцева Н.С. Міжнародна економіка: Короткий конспект лекцій. – К.: МАУП, 1999.

24. Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. Економічна інтеграція України у світове господарство: кол. монографія / За ред. І. М. Посохова, П. Г. Перерви, О. Д. Матросова, В. Г. Дюжева, В. О. Матросової. – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – 450 с.

25. Халевинская Е.Д. Мировая экономика и международные экономические отношения: учебник. – М.: Магистр: ИНФРА-М, 2011. – 368с.

Інтернет-джерела

26. Сайт Світового – банку www.world-bank.org.

27. Сайт Банку міжнародних розрахунків – www.bis.org.

28. Сайт Міжнародної організації праці – www.ilo.org.

29. Сайт Світової організації торгівлі – www.wto.org.

30. Сайт конференція ООН з торгівлі та розвитку – www.unicc.org/unctad.

31. Сайт Міжнародної торгової палати – www.iccwbo.org.

32. Сайт Європейського Союзу – www.europa.eu.int, <http://www.eurunion.org>.

33. Сайт Організації економічного співробітництва та розвитку – www.oecd.org.

34. Сайт Міжнародного валютного фонду – www.imf.org.

35. Сайт Європейського банку реконструкції та розвитку – www.ebrd.com.

36. Сайт ASEAN – www.aseansec.org.

37. Сайт NAFTA – www.nafta.org.

38. сайт Statistical Office of The European Communities (EUROSTAT) – www.europa.eu.int/en/comm/eurostat/serven/par6/6som.html.

39. Сайт Ради Європи – www.coe.int.

40. Сайт Європейського банку реконструкції та розвитку – www.ebrd.org.

41. Сайт Організації американських держав – www.oas.org.

42. Сайт Асоціації латиноамериканської інтеграції – www.aladi.org .
43. Сайт Асоціації держав Карибського басейну – www.acs-aec.org.
44. Сайт Азійського банку розвитку – www.adb.org .
45. Сайт ООН – www.un.org .
46. Сайт Міжнародної організації з міграції – www.iom.int.
47. Сайт Організації Чорноморської економічної співпраці – www.bsec.gov.tr.
48. [Сайт Світової організації торгівлі – www.wto.org](http://www.wto.org) .
49. Сайт статистики країн-членів СНД – www.cisstat.com .

НАУКОВІ ПРАЦІ АВТОРІВ

1. Дергачова В.В., Згуровський О.М. Глобалізація за умов циклічності розвитку економіки і суспільства: монографія. – Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2014. – 378 с.
2. Дергачова В.В., Згуровський О.М. Механізм запобігання боргової залежності України в процесі структурної перебудови світової економіки під впливом кризових явищ // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. Часть I. Сборник научных трудов.- Донецк: ДонНУ, 2012. – С. 114-121.
3. Дергачова В.В., Мусіна К.В. Міжнародний трансфер технологій як основа розвитку підприємства в умовах адаптації до процесів глобалізації // Актуальні проблеми економіки та управління. – К.: НТУУ «КПІ», 2016. – №10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/66913>
4. Дергачова В.В., Чужиков В.І. Парадигма розвитку мегаполісів в глобальній економіці: чи можливе прогнозування? // Науковий журнал «Цінні папери України». – 2016. – №7-8. – С. 3-10.
5. Дергачова В.В., Голюк В.Я. Міжнародні кредитно-розрахункові і валютні операції: навч. посіб. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – 132 с.
6. Дергачова В.В., Згуровський О.М., Чорній В.В. Проблемні аспекти економічного розвитку України в світогосподарському просторі // Актуальні проблеми економіки та управління. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – №11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102728/97785>
7. Дергачова В.В., Згуровський О.М., Чорній В.В. Акумуляування та перерозподіл інвестиційних ресурсів на ринку цінних паперів в умовах циклічного розвитку економіки // Економічний вісник НТУУ «КПІ», 2017 (14). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108720/103668>
8. Дергачова В.В., Згуровський О.М., Мусіна К.В. Сутність та детермінанти нестабільного розвитку світової економіки в контексті досягнення рівноважного зростання / В.В. Дергачова, О.М. Згуровський, К.В.

Мусіна // Сучасні підходи до управління підприємством: збір. наук. праць. – К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. – №2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://spu.fmm.kpi.ua/article/view/108643/103610>

9. Манаєнко І.М. Міжнародна трудова міграція: тенденції та наслідки для світового господарства // Вісник Донецького національного університету. Серія В: економіка і право. Д.- 2015, № – С. 236-240

10. Манаєнко І.М. Динамізм розвитку країн Бенілюксу в умовах європейських трансформацій / Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство Випуск №8/2016 Ужгород-2016. – С. 9 – 12.

11. Манаєнко І.М. Детермінанти соціально-економічного розвитку України на основі стратегії емуляції / І.М. Манаєнко, М. Тях / Глобальні та національні проблеми економіки – випуск № 15. лютий 2017 р.

12. Розвиток міжнародного факторингу в контексті постіндустріалізації світової економіки / І.М. Манаєнко // Економічний вісник НТУУ «КПІ» - №14 - 2017 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108759>

13. Тенденції торгівельно-економічної співпраці України та Німеччини / І.М. Манаєнко, В. Подвальна // Інфраструктура ринку. – 2017. - №6. С. 43-47. Режим доступу : http://market-infr.od.ua/journals/2017/6_2017_ukr/10.pdf

14. Тенденції торгівельно-економічної співпраці України та ЄС / І.М. Манаєнко, Д. Путіліна // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Випуск 3 (08), 2017. С. 10-17. Режим доступу : http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/8_2017/04.pdf

15. Фінансування інноваційної діяльності підприємств: українські реалії та досвід ЄС / І.М. Манаєнко, А. Кравець // Інфраструктура ринку. – 2018. - № . 15, С. 109-115. Режим доступу : http://market-infr.od.ua/journals/2018/15_2018_ukr/19.pdf

16. Dergachova V., Manaienko I., Bukrieva K. Development of trade and economic relations of Ukraine and European Union within free trade zone / Європейські інтеграційні процеси у ХХІ столітті: ключові тенденції, основні виклики та нові можливості: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 26-27 березня 2018 р.). - Київ: Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції. - 2018. – с. 138-147